

Møte torsdag den 12. november 2009 kl. 10

President: Marit Nybakk

Dagsorden (nr. 14):

1. Interpellasjon fra representanten Jan Tore Sanner til finansministeren:

«I 2010 legger Regjeringen opp til å bruke nesten 45 milliarder oljekroner mer enn handlingsregelen tilsier. Ifølge nasjonalbudsjettet vil målet om å komme tilbake til 4-prosentbanen først kunne nås i 2018. Sammen med en nedjustering av oljefondet og nye befolkningsfremskrivninger bidrar økte offentlige utgifter til å begrense handlingsrommet på fremtidige budsjetter, og å øke skatteregningen for morgendagens skattebetalere. Ifølge Aftenposten 15. oktober 2009 har regningen bare det siste året blitt nesten dobbelt så stor. Om 40 til 50 år kan skatteregningen, ifølge beregningene, ha vokst til nesten 120 milliarder kr. For å redusere skatteregningen for våre barn er det nødvendig å redusere veksten i de offentlige utgiftene, stimulere veksten i økonomien og øke vekstevnen og åpne for nye løsninger slik at vi kan få mer ut av velferdskronene.

Hvilken strategi og hvilke forslag har statsråden?»

2. Interpellasjon fra representanten Laila Dävøy til helse- og omsorgsministeren:

«Det må satses kraftig på sykehjemsutbygging i årene fremover. Regjeringen har sagt at det er et mål med 12 000 nye omsorgsplasser frem til 2015. I eldreaftalen mellom Regjeringen og Kristelig Folkeparti og Venstre står det om dimensjonering at behovet for nye plasser skal vurderes årlig. Dette er avgjørende for å kunne oppfylle verdighetsgarantien. I St.prp. nr. 1 for 2008–2009 står det at fylkesmennene vurderer behovet i årene fremover å være 12 000 nye og ombygde sykehjems plasser og 8 000 nye og ombygde omsorgsboliger, totalt 20 000 enheter. Det statlige investeringstilskuddet for bygging av omsorgsboliger og sykehjems plasser går til både nybygging og ombygging. Det koster tilnærmet det samme å bygge nytt som å bygge om. Ut fra behov er det et en differanse på 8 000 enheter mellom Regjeringens mål og fylkesmennenes behovsvurdering.

Hva vil Regjeringen gjøre for å dekke behovet for omsorgsplasser?»

3. Referat

Presidenten: Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra representanten Bård Vegar Solhjell om foreldrepermisjon i tiden fra og med 16. november til og med 20. november
- fra representanten Dagfinn Høybråten om permisjon i tiden fra og med 16. november til og med 20. november for, i forbindelse med styreverv i GAVI vaksinefond, å delta i styremøte og besøke vaksineprosjekt i Hanoi, Vietnam

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.

2. Vararepresentantene, for Akershus fylke Rannveig Kvifte Andresen og for Rogaland fylke Kjell Arvid Svendsen, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Representanten Kjell Ingolf Ropstad vil framsette et representantforslag.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:01:28]: På vegner av representantane Laila Dävøy, Rigmor Andersen Eide, Knut Arild Hareide og meg sjølv har eg gleda av å leggje fram eit representantforslag om ein nasjonal dugnad mot fattigdom i Noreg.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:55]

Interpellasjon fra representanten Jan Tore Sanner til finansministeren:

«I 2010 legger Regjeringen opp til å bruke nesten 45 milliarder oljekroner mer enn handlingsregelen tilsier. Ifølge nasjonalbudsjettet vil målet om å komme tilbake til 4-prosentbanen først kunne nås i 2018. Sammen med en nedjustering av oljefondet og nye befolkningsfremskrivninger bidrar økte offentlige utgifter til å begrense handlingsrommet på fremtidige budsjetter, og å øke skatteregningen for morgendagens skattebetalere. Ifølge Aftenposten 15. oktober 2009 har regningen bare det siste året blitt nesten dobbelt så stor. Om 40 til 50 år kan skatteregningen, ifølge beregningene, ha vokst til nesten 120 milliarder kr. For å redusere skatteregningen for våre barn er det nødvendig å redusere veksten i de offentlige utgiftene, stimulere veksten i økonomien og øke vekstevnen og åpne for nye løsninger slik at vi kan få mer ut av velferdskronene.

Hvilken strategi og hvilke forslag har statsråden?»

Jan Tore Sanner (H) [10:03:33]: La meg starte med å ønske finansminister Sigbjørn Johnsen velkommen tilbake til politikken – i hvert fall i finansministerstolen. Det er vel mange av oss som føler at Sigbjørn Johnsen har vært aktiv selv om han ikke har innehatt sentrale politiske verv. La meg også legge til at jeg mener at valget av Sigbjørn Johnsen er et godt valg når man ikke kunne velge en finansminister fra et av de borgerlige partiene. Grunnen til at jeg mener at valget av Sigbjørn Johnsen er viktig og riktig, er at Sigbjørn Johnsen gjennom lang tid har vært opptatt av de langsiktige utfordringene for norsk økonomi og for det norske samfunn.

Høyres rolle er selvfølgelig å peke ut en annen retning enn det som den rød-grønne regjeringen står for, og det er ikke vanskelig. Vi er opptatt av et samfunn som skapes og utvikles nedenfra, vi er opptatt av mangfold og maktspredning, og å skape bedre kår for jobbskaperne og for bedriftene, slik at vi kan bære velferden vår fremover.

Samtidig vil jeg også strekke ut en hånd til Regjeringen og til vår nye finansminister, for det er noen utfordringer

i det norske samfunn som går utover en valgperiode, utfordringer som det er viktig at partiene på Stortinget kan samarbeide om. Det handler om bærekraftig utvikling for miljøet, men det gjelder i aller høyeste grad en bærekraftig utvikling for vår økonomi. Vi har tidligere inngått et pensjonsforlik, som er en viktig byggestein. Samtidig vet vi alle at det er langt fra tilstrekkelig med tanke på den generasjonssolidaritet som vi som et konservativt parti er opptatt av.

Med statsrådsskiftet er det etter min oppfatning ikke bare et personskifte i Finansdepartementet, men det er bokstavelig talt nye toner. Før valget fikk vi høre fra den rød-grønne regjeringen at det ikke skulle stå på pengene. I nesten enhver politisk debatt ble selve suksessen målt i antall kroner og ikke i hvilke resultater man oppnådde på ulike områder. Etter valget er det nye toner. Nå snakkes det om at det ikke kan fortsette som før, vi må skape vekst, og vi må få utgiftene under kontroll.

Bakgrunnen for den interpellasjonen jeg reiser i dag er selvfølgelig budsjettet for 2010, men formålet er at debatten skal gå utover den detaljerte budsjettdiskusjonen, og at vi skal forsøke å heve blikket.

Det har lenge vært stor oppmerksomhet knyttet til de utfordringene vi vil få etter 2020. Vi vet at det blir stadig færre som skal bære en stadig tyngre ryggsekk fordi det blir færre arbeidstakere, færre i yrkesaktiv alder, og det blir flere pensjonister, og ikke minst blir det flere av våre eldste eldre som trenger mer og bedre omsorg. Det er noe av bakgrunnen for at vi har pensjonsforliket – å forsøke å få bedre kontroll med pensjonsutgiftene over tid.

Samtidig har det også vært stor oppmerksomhet knyttet til at det tiåret vi nå går inn i, skulle være det tiåret hvor vi skulle investere for fremtiden for å legge grunnlaget for en verdiskaping som gjør at vi kan bære de store velferdsutfordringene etter 2020.

Handlingsregelen var ikke ment som en begrensning for slike investeringer, det var en handlingsregel som skulle sikre den type investeringer. Formålet med handlingsregelen var at man skulle fase oljepengene gradvis inn i norsk økonomi, og de pengene skulle brukes til investeringer i kunnskap, i forskning, i infrastruktur og til skattelettelser for å stimulere veksten i norsk økonomi.

Med det budsjettet som nå er lagt frem, får vi presentert at det handlingsrommet som vi mente skulle brukes til slike investeringer, i realiteten er brukt opp frem til 2018. Med andre ord: Det handlingsrommet som skulle brukes til å stimulere verdiskaping, slik at vi kunne bære velferden etter 2020, er i realiteten brukt opp. Da tærer vi på vår felles formue. Er det vanskelig å stramme inn nå, blir det ikke enklere å stramme inn senere. Etter Høyres oppfatning er det behov for en konkret plan og en konkret strategi for å komme raskere tilbake til denne såkalte 4 pst.-banen. Bakgrunnen for det er selvfølgelig at vi må skape det nødvendige rom i budsjettene, slik at vi kan foreta nødvendige fremtidsinvesteringer.

Det ble senest i går presentert nye tall for veksten i sykefraværet. Det er ingen tvil om at sykefraværet og uføretrygdingen er ute av kontroll, og at det er nødvendig å iverksette tiltak. Høyre mener at vi skal beholde verdens

beste sykelønnsordning, hvor man beholder trygdeytelsene, men skal den ordningen ha legitimitet, er det helt nødvendig å iverksette tiltak som gjør at vi kan få fraværet ned.

Det andre er at vi må få mer ut av velferdskronene. Hvis man ser på veksten i de offentlige utgiftene i løpet av de siste fire år, har de vært langt større enn inntektsveksten, og de har vært langt større enn veksten i velferdstilbudet. Med andre ord: Utgiftene vokser raskere enn tilbudet til befolkningen. Det brukes langt mer penger til bl.a. helse, samtidig som helsekøene vokser.

Jeg mener også at det er nødvendig å gjennomføre reformer som kan innebære at vi får større rom på budsjettene. Det handler om en kommunereform som bør iverksettes nå. Det handler om å nedlegge fylkeskommunen. Det handler om å stimulere til mer konkurranse på innkjøpssiden i staten.

Høyre har tidligere foreslått at man skal innføre såkalt nøytral moms i staten. Det høres veldig teknisk ut, men i Sverige har det vist seg at når man har innført nøytral moms, som innebærer at private tilbydere og det offentlige kan konkurrere på like vilkår, har det medført at prisen på tjenestene har gått kraftig ned, og det frigjøres milliardbeløp som kan brukes til bedre velferd for befolkningen.

Det er behov for mer offentlig/privat samarbeid, og jeg er enig med finansministeren i at det også er nødvendig å få til en enighet knyttet til lønnsutviklingen, som gjør at vi kan bedre konkurransevnen for industrien vår, i hvert fall sørge for at den ikke blir verre, slik den er blitt hvert eneste år de siste fire årene.

La meg også legge til at Høyre mener at det er nødvendig og riktig å stimulere privat sektor, med andre ord sørge for at veksten i de offentlige utgiftene ikke vokser så mye, mens vi senker skattene for lønnsstakere og for bedriftene, slik at vi kan stimulere veksten i økonomien. Dette er tanker som den nåværende finansministeren har hatt før. Jeg hadde gleden av å gå tilbake til salderingsdebatten i 1991, hvor daværende finansminister Sigbjørn Johnsen uttalte følgende:

«Men det vi ser, er at det er ikke i offentlig sektor det svikter. Det er jo i privat næringsvirksomhet og i privat sektor at titusenvis av jobber har blitt borte i løpet av de siste årene, og da er det nødvendig å stimulere verdiskapingen i privat sektor, og så får jeg for så vidt ta det med meg at det kanskje kan høres ut som litt mer høyrevridd i den forstand.»

Jeg synes det høres ganske fornuftig ut. Dette var et oppspill til et kraftig forsvar for å redusere formuesskatten, for å innføre en aksjerabatt i formuesskatten for å hjelpe små og mellomstore bedrifter.

Ja, det var daværende finansminister Sigbjørn Johnsen som innførte den såkalte aksjerabatten, en aksjerabatt som tidligere finansminister Kristin Halvorsen fjernet fordi man skulle tette hull i formuesskatten fordi man skulle «ta de rike». Men la meg bare minne om at da dette ble innført, var det fordi man skulle stimulere veksten i privat sektor, man skulle skape større rom for jobbskaperne, større rom for de små og mellomstore bedriftene. Det var nødvendig

for å stimulere veksten, slik at man kunne bære velferden fremover.

Vi står etter min oppfatning overfor viktige veivalg i den økonomiske politikken. De siste fire årene har vi opplevd en kraftig svekkelse av konkurranseevnen for eksportindustrien, vi har fått kraftige skatteøkninger for bedriftene, og det har vært en utgiftsekspløsjon i de offentlige budsjettene. Jeg er av den oppfatning at det er grenser for hvor store sprang man kan gjøre fra det ene året til det andre, men det er nødvendig at man peker ut en retning, og at det iverksettes reformer, slik at vi kan få en mer bærekraftig økonomi og ikke skyver nye byrder over på våre barn og barnebarn.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [10:13:47]: Jeg vil først få lov til å takke for de gode ordene i starten av representanten Sanners innlegg. Jeg skal prøve å gjøre så godt jeg kan, så får vi se etterpå hva historien sier.

Hovedformålet med den økonomiske politikken må være å få lavest mulig arbeidsledighet, høy sysselsetting, en stabil økonomisk utvikling og en bærekraftig utvikling. Det er de grunnleggende hensynene i Regjeringens økonomiske politikk. Den største utfordringen er å klare å oppebære det jeg kaller generasjonskontrakten. Den handler om at vi som lever i dag, må dekke våre behov uten å ødelegge kommende generasjoners mulighet til å dekke sine. Ikke bare ungene våre, men også ungene til dem som kommer direkte etter oss, skal kunne vokse opp i et trygt og godt samfunn. Det krever at vi forvalter de ressurser vi har fått fra våre foreldre og besteforeldre, på en god og bærekraftig måte.

Den økonomiske politikken må bygge på prinsippet om bærekraftig utvikling. Det stiller krav til forvaltningen av de ressurser vi har – både mennesker, naturressurser og miljø. Politikken skal legge til rette for høy sysselsetting og verdiskaping, ikke minst gjennom redusert utstøting fra arbeidslivet. Oljeformuen må forvaltes i et langsiktig perspektiv. Vi må ta vare på miljøet og fordele godene på en rettfærdig måte. En bærekraftig utvikling stiller derfor krav til utformingen av politikken på mange områder.

Regjeringen følger handlingsregelen for en gradvis innfasing av oljeinntekter i norsk økonomi. Handlingsregelen sikrer en forutsigbar bruk av oljepenger, samtidig som vi sparer til dem som kommer etter oss. Regelen slår imidlertid også fast at budsjettet skal ta hensyn til den økonomiske situasjonen. I oppgangstider, med høy aktivitet og press i økonomien, skal vi bruke mindre enn forventet avkastning. I nedgangstider er det motsatt, slik tilfellet har vært gjennom 2009 og vil bli inn i 2010.

Finanskrisen og det påfølgende internasjonale økonomiske tilbakeslaget innebar en betydelig fare for at også norsk økonomi skulle gå inn i en dyp nedgangskonjunktur. I den situasjonen var det riktig å legge finanspolitikken betydelig om og i en mer ekspansiv retning. Dette har det vært bred politisk enighet om. Så sent som ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett i 2009 var det – for å si det slik – ikke akkurat moderasjon i pengebruken som preget forslagene fra opposisjonspartiene heller, men det får vi på en måte notere oss litt i parentes, så langt.

Utsiktene for norsk økonomi i 2010 er bedre nå enn tidligere lagt til grunn, men usikkerheten er fortsatt betydelig. Ikke minst fra industrien kommer det signaler om at noe kanskje er i ferd med å skje – at virkningene av finanskrisen langt fra er over. Ser vi litt ut i den store verden, ser vi at handelen mellom store land ennå ikke er i balanse. De viktigste vekstimpulsene fra utlandet kommer fortsatt fra de sterke økonomiske stimuleringsiltakene og fra gjenoppbygging av varelagre. Vi vet at disse impulsene er forbigående.

Selv om situasjonen ser bedre ut i Norge enn i mange andre land, anslås veksten i fastlandsøkonomien til å være lavere enn trendvekst også i 2010. Den økonomiske veksten ventes ikke å bli sterk nok til å forhindre at arbeidsledigheten øker noe fra i år til neste år. Regjeringen har derfor i denne situasjonen funnet det riktig å legge opp til et svakt ekspansivt budsjett for 2010. Dette bidrar til å sikre sysselsettingen.

De ulike virkemidlene i den økonomiske politikken må virke sammen for å få en stabil utvikling i norsk økonomi. Både finanspolitikken og pengepolitikken har blitt lagt kraftig om det siste året for å bidra til å dempe utslagene på sysselsetting og arbeidsløshet i Norge. Etter å ha satt renten ned til et rekordlavt nivå har Norges Bank nå økt renten med $\frac{1}{4}$ prosentpoeng. Banken har samtidig varslet at renten skal videre opp. På samme måte innrettes budsjettet slik at stimulansen til økonomien gradvis trappes ned. Selv om renten settes noe opp framover, ventes den likevel å holde seg vesentlig lavere neste år enn det en må forvente i en normal konjunktursituasjon.

Budsjettet for 2010 er begrunnet og i tråd med handlingsregelen. Samtidig står vi nå overfor store utfordringer i den økonomiske politikken, både de nærmeste årene og på lengre sikt.

Bruken av oljeinntekter er brakt opp på et høyt nivå.

Offentlige utgifter er også kommet opp på et høyt nivå. Målt som andel av Fastlands-Norges BNP anslår vi nå offentlig forvaltnings utgifter til om lag 56,3 pst. i 2009 og 56,7 pst. i 2010. Dette er på linje med nivået i 2003, som var slutten på forrige lavkonjunktur.

En aktiv bruk av finanspolitikken i krisetider krever at vi holder igjen i budsjettpolitikken i gode tider. Etter hvert som utsiktene blir bedre og veksten i økonomien tar seg opp, må bruken av oljeinntekter igjen bringes tilbake til 4 pst.-banen for realavkastningen av Statens pensjonsfond – Utland. Vi vet at dette vil bli krevende, men det er nødvendig, og det er mulig – og vi har klart det før.

Under konjunkturedgangen i Norge på begynnelsen av 1990-tallet brukte vi mye oljeinntekter. Fra 1992 til 1996 greide vi likevel å halvere bruken av oljeinntekter. Gjennomsnittlig årlig vekst i statsbudsjettets reelle, underliggende utgifter var om lag $\frac{1}{2}$ pst. i denne perioden. Norsk økonomi ser annerledes ut nå enn i 1992. Erfaringene fra 1990-tallet illustrerer likevel at det er mulig å vende tilbake til 4 pst.-banen innen en rimelig tidshorison. Dette vil være en prioritert oppgave, som Regjeringen vil fokusere sterkt på framover.

I tillegg må produksjonsgrunnlaget i Fastlands-Norge styrkes. Kostnadsnivået er en stor utfordring. Det vil være

nødvendig med et godt samarbeid med partene i arbeidslivet – og med det politiske miljøet for øvrig – for å få til en lavere kostnadsvekst. Inntektspolitikken er helt sentral i så måte.

På lengre sikt står vi overfor ytterligere utfordringer. Som interpellanten pekte på, ser vi den demografiske utviklingen for årene framover. Aldringen av befolkningen vil få store konsekvenser for utviklingen i offentlige finanser. Som det også er blitt sagt: Mye av handlingsrommet for innfasing av oljeinntekter i norsk økonomi ligger nå bak oss. Det betyr at disse inntektene ikke kan finansiere en særlig større andel av statens utgifter i framtiden enn de gjør i dag.

Over tid må offentlige budsjetter balansere. Jeg viser her til Perspektivmeldingen 2009, der inndeckningsbehovet – sett i en generasjonsmessig sammenheng – ble anslått til 3¼ pst. av fastlands-BNP i 2060. Så det er store utfordringer i forbindelse med den såkalte generasjonsbalansen i årene framover. Den siste informasjonen vi har, viser at det langsiktige finansieringsbehovet har økt til i overkant av 6 pst. av fastlands-BNP. Det innebærer at vi på lengre sikt må gjennomføre tiltak i denne størrelsesorden for å begrense utgiftene eller øke inntektene i offentlig sektor, eller også øke inntektene fra privat sektor.

De langsiktige budsjettframskrivingene er basert på en forutsetning om at ulike velferdsordninger videreføres med samme dekningsgrad og ressursbruk pr. bruker som i dag. En fortsatt utbygging av offentlige velferdsordninger vil stille budsjettpolitikken overfor ytterligere finansieringsutfordringer på lang sikt.

Pensjonsreformen er en av de viktigste bidragene for å få økonomien inn i en mer generasjonsmessig balanse. Levealdersjusteringen er viktig. Samtidig ser vi at pensjonsreformen vil gi større insentiver for å øke arbeidsinnsatsen over livsløpet. Min generasjon, når vi blir litt eldre, må kanskje være villige til å bidra enda mer for å få dette til.

Skal vi lykkes for å møte utfordringene knyttet til finansieringen av velferdsordningene, må vi lykkes med arbeidslinjen. Jo færre som støtes ut, jo bedre er det. Deltaelse i arbeidslivet gir økt velferd og sosial utfoldelse for den enkelte. Pensjonsreformen er et resultat av et godt politisk håndverk og en bred enighet på tvers av partigrensene. Det er et tilsvarende bredt politisk ansvar å slå ring rundt og trygge den framtidige finansieringen av velferdsmodellen, og jeg ser fram til et godt samarbeid med hele Stortinget i så måte.

Jan Tore Sanner (H) [10:24:28]: Det er ingen tvil om at finanskrisen gav oss spesielle utfordringer. Det er ikke nødvendig å putte debatten fra revidert inn i en parentes, for Høyre står oppreist i forhold til de forslagene vi fremmet den gang.

Det vi påpekte gjennom hele våren, var ubalansen i Regjeringens forslag, nemlig at de var nesten ensidig rettet gjennom utgifter over offentlige budsjetter, og i mindre grad gjennom skattereduksjoner for bedrifter. Det har også i ettertid vist seg at det er vanskeligere å reversere offent-

lige utgifter enn det hadde vært f.eks. å gjøre noe med arbeidsgiveravgiften.

Det som vi nå ser i 2010-budsjettet, er at man fortsetter stimulansen gjennom offentlig sektor, og så fjerner man tiltakene i privat sektor. Flere av tiltakene som Regjeringen iverksatte, bl.a. startsavskrivninger, er fjernet for neste år.

Det er der jeg ikke kjenner igjen finansministerens nye slips i forhold til det han brukte i 1991. Daværende finansminister Sigbjørn Johnsen argumenterte kraftig for at vi måtte gjøre mer for å stimulere veksten i privat sektor, og det ble den gang argumentert sterkt for bl.a. reduksjoner i formuesskatten, som et tiltak rettet inn mot små og mellomstore bedrifter.

Jeg er glad for at finansministeren også inviterer til samarbeid om de langsiktige utfordringene, og jeg er enig i at vi må overholde generasjonskontrakten. Det mener jeg at vi ikke gjør i dag, nettopp fordi vi skyver nye byrder, skattebyrder, over på dem som kommer etter oss.

Tallene står i finansministerens eget budsjett. Neste generasjon vil stå overfor valget om enten å kutte kraftig i den offentlige velferden eller å øke skattene. Med andre ord: De vil stå overfor mye vanskeligere valg enn det vi står overfor i dag. Det er der jeg mener at med det handlingsrommet vi tross alt har, må vi være villige til å foreta noen av de valgene nå.

Jeg vil utfordre finansministeren på hvilke konkrete tiltak Regjeringen vil iverksette. Vil man nå gå inn i en diskusjon om hvordan vi kan få ned sykefraværet og bruk av uføretrygd, gjennom å stille strengere krav til aktivitet og bedre kontroll? Hva vil man gjøre for å modernisere offentlig sektor og sørge for at vi får mindre vekst i statlig administrasjon? Hvordan tenker den nåværende finansministeren å stimulere veksten i privat sektor, slik at vi kan få en verdiskaping som gjør at vi kan bære velferden fremover?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [10:27:22]: Jeg mente ikke å sette diskusjonen om revidert nasjonalbudsjett i en parentes. Det som var mitt poeng, var at jeg ikke har tenkt å bruke så veldig mye tid på å snakke om det som skjedde i går. Jeg er veldig opptatt av å se framover. Det var for så vidt bare i parentes bemerket at bidraget til å bedre budsjettbalansen ikke var spesielt imponerende. Det var i grunnen det som var mitt poeng. Jeg vil heller snakke om framtiden, for det er der de store utfordringene ligger.

Når det gjelder budsjettet for 2010, mener jeg at det er godt tilpasset den konjunktursituasjonen vi er inne i, men det er klart at det reiser betydelige utfordringer når man ser på banen for bruk av oljeinntekter i budsjettet for 2010.

Vi er nå i gang med arbeidet med å se på en forlengelse av IA-avtalen, som er et viktig grep når det gjelder hvilke muligheter vi har for både å få ned sykefraværet og å dempe utgiftsveksten i en av de tunge overføringsordningene i folketrygden.

Jeg er enig i at her må vi være villige til å se på flere tiltak. Selv har jeg veldig tro på at det er mulig å få til ting ved å se på hva slags ansvar hver og en av oss har – hva slags ansvar vi har for å passe på helsen vår, hva slags ansvar arbeidsgiver har for å sørge for at folk får gode og trygge

arbeidsmiljøer. Jeg har stor tro på at det å tilbakeføre et noe større egenansvar når det gjelder å passe på seg selv og på arbeidsmiljøet, vil ha en positiv virkning, ikke bare på sykefraværet, men også for å ta vare på arbeidskraften vår over lengre tid.

Vi har i denne salen veldig mye fokus på avkastningen fra oljeformuen, men det er faktisk slik at 80 pst. av nasjonalformuen er den menneskelige kapital. Hvis vi gjennom gode tiltak klarer å øke avkastningen på folket med noen tideler av en prosent, så er det store gevinster på lang sikt.

Jeg er enig i at vi skal ha et kritisk blikk på det som skjer i offentlig sektor, slik at forvaltningen og skal fungere på en effektiv og god måte.

Så vil jeg også si at vi alle, både finansministeren og alle som er i salen her og i det politiske miljøet, har et felles ansvar for ikke å bære unødvendig ved til utgiftsbålet og fyre opp under forventningene som er der ute. Jeg tror vi skal være så pass ærlige overfor oss selv og si at vi lever i et land med store muligheter. Vi lever i et land med et høyt velferdsnivå og et høyt privat forbruk. Jeg tror det også må gjøre at vi blir noe ydmyke når det gjelder å bruke ytterligere utgifter for å øke vår egen velferd, som til syvende og sist vil gå på bekostning av neste generasjon hvis vi ikke klarer å bære fram generasjonskontrakten gjennom dagens politikk.

Torgeir Micaelsen (A) [10:30:53]: Først takk til interpellanten for å dra i gang en viktig diskusjon, som handler om framtiden til hele fellesskapssektoren i Norge. Det er det viktig å debattere i Stortinget.

La meg knytte noen kommentarer dels til det som har skjedd – det skal jeg ikke bruke mye tid på – og til hvordan vi nå kan se framover. Dette henger på en måte sammen. Jeg mener at når man spør om budsjettforslaget til den rød-grønne regjeringen er tilpasset handlingsregelen og den økonomiske situasjonen for 2010, så er svaret på det ja.

Handlingsregelen og den økonomiske politikken i Norge er lagt opp på den måten at fordi vi har hatt modige politikere tidligere, også i forrige stortingsperiode, som klarte å holde igjen på oljepengebruken i de gode tidene, de svært gode tidene – vi lå under 4 pst.-banen. – så hadde vi også mulighet til å gi ordentlig gass, å øke pengebruken ganske mye da den mest alvorlige økonomiske krisen på mange tiår rammet oss i fjor høst og i vinter.

Det har vært debatt i hele Europa om hvordan man skulle møte den økonomiske krisen. I Norge valgte den norske regjeringen og norske myndigheter å møte den med å forsterke tiltakene innenfor det vi kan kalle den norske modellen. I stor grad brukte vi offentlig sektor som motor både for å bidra til investeringskraft i næringslivet og også for å holde folk i arbeid gjennom å få gjort noe med mange ting som det var viktig å få gjort noe med i samfunnet.

Så er vi i den situasjonen nå at vi for neste år ser at veksten i mange av våre samarbeidsland fortsatt er lav. Det taler for å bruke mer penger. Arbeidsledigheten i Norge kommer til å øke neste år. Det taler igjen for fortsatt å gi noe gass. Så er det helt riktig at i et litt lengre, mellomlangt og langt perspektiv kan vi ikke, når veksten tar seg opp,

som finansministeren sier, fortsette å bruke de beløpene eller øke veksten i oljepengebruken på samme måten. Det er ikke holdbart.

Det leder meg over til en annen diskusjon. Hvis vi er urolige på tvers av partigrensene for hvordan vi skal finansiere velferden i framtiden, og hvordan vi skal skape et næringsliv som er konkurransedyktig også da, må det være mulig å diskutere om vi skal ansette flere sykepleiere, flere leger og flere lærere i skolen. Vi får kritikk fra høyresiden for det. Den voldsomme økningen i offentlige budsjetter, som Høyre bruker retorisk, betyr dét: å ansette flere folk i offentlig sektor. Det er i all hovedsak folk vi strengt tatt trenger i kommunene.

Eller skal vi bruke opp pengene på skattelettelser? Jeg bare merker meg at en utgift til skattelette i prinsippet er det samme som en utgift i offentlig sektor. Interpellanten Jan Tore Sanner vet at han, sammen med sin partileder, i valgkampen presenterte en rekke skatte- og avgiftsforslag som skal finansieres i neste stortingsperiode. Jeg vet ikke summen av dem, men jeg vil tippe at den ligger mellom 15 og 30 milliarder kr et eller annet sted. Hvis man skal vurdere fireårsperioden vi hadde før den rød-grønne regjeringen vant valget i 2005, klarte man å innføre skattelettelser på 24 milliarder kr. Nå skal man samarbeide med Fremskrittspartiet her i Stortinget, kanskje også i neste periode, så det må ikke være noe dårligere enn det. Det må i hvert fall være omtrent der. Hva slags bidrag er det til å drifte en fellesskapssektor, en velferdsstat i framtiden? Det er ikke noe bedre bidrag på noen som helst måte.

Vi har alle et svært ansvar nå for sammen å bidra til, etter at vi nå har brukt store penger i krisetider, å ta ansvar for at også troverdigheten til handlingsregelen skal være god også i framtiden gjennom å ta pengebruken ned når tidene tar seg opp igjen. Det vil være krevende.

Jeg vil avslutte med å si at jeg også er bekymret for en situasjon hvor de offentlige utgiftene til trygder, pensjoner, sykelønn osv., folketrygden, øker med 30 milliarder kr på ett år, fra 2009 til 2010. Det er ikke bærekraftig på sikt. Det er også bekymringsfullt at vi nå, fra et år til et annet, opplever at den reelle veksten i sykefraværet pr. sysselsatt er på 7 pst. I avtalen om et inkluderende arbeidsliv med partene i arbeidslivet var målet at vi skulle ned 20 pst. Vi har et ganske krevende arbeid foran oss. Det er jeg innstilt på å være med i en diskusjon om, det er Arbeiderpartiet innstilt på å være med i en diskusjon om, men da mener jeg at det grunnleggende spørsmålet vi fortsatt må stille oss er: Er det riktig da, i en situasjon der vi må ta noen ordentlige grep, å bruke pengene på skattelettelser og dele ut til folk som strengt tatt har mer enn nok fra før, eller skal vi bruke de store pengene til å sikre finansieringen av den framtidige velferden, til barn, barnebarn osv.? Jeg vet hva svaret mitt er, men det får vi komme tilbake til ved en senere anledning.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:36:18]: La meg først gratulere finansministeren med jobben – et slags generasjonsskifte til det bedre vil jeg si. Jeg ser frem til mange gode debatter i stortingssalen. Så vil jeg også takke representanten Jan Tore Sanner for å ha reist denne inter-

pellasjonen. Det tror jeg er veldig viktig. Vi var inne på samme tanken selv i Fremskrittspartiet, men jeg er glad for at han reiste den.

Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2010 innebærer et merforbruk utover handlingsregelen på 6,3 pst. – ut fra 4 pst. – eller 44,6 milliarder kr. Regjeringen har begrunnet dette, og også finansministeren i dag, med at finanskrisen sannsynligvis ikke er over, og at norsk eksportrettet industri står foran nye store utfordringer også neste år.

Hvis vi aksepterer den analysen, og det gjør vi sikkert alle, vil deler av norsk industri oppleve utfordringer også i 2010. Men vi har altså i 2009, altså i år, hatt et finanskrisear, og så har vi hatt et ekstraordinært høyt forbruk i år. Da hadde vi tiltak for å avgrense finanskrisens konsekvenser. Da ble pengebruken forsvart ut fra handlingsregelens fleksibilitet.

I 2010 – litt mindre finanskrise, det er vi enige om. Men det er altså enda høyere pengebruk enn i 2009. Samtidig kutter man i alle de tiltakene som var avgjørende for å rette opp virkningene av finanskrisen – det henger ikke sammen. Sannheten er jo at man bruker penger fordi man har regelstyrte sosiale ytelser som øker og er ute av kontroll, og man er ikke i stand til å få de ned. Det er grunnen. Derfor blir også handlingsregelen så fleksibel at den er ugenkjennelig. Og det er uansett ingenting som tilsier at en høy oljepengebruk som ikke rettes mot de utfordringene industrien står overfor, vil være til fordel for industrien. Det er snarere tvert imot, noe også sentralbankesjefen gav klart uttrykk for for et par uker siden, da han valgte å sette opp styringsrenten.

Dagens handlingsregel er derfor ikke egnet til saldering av statsbudsjettet, og den gir ingen indikasjoner om hvorvidt Regjeringen fører en bærekraftig finanspolitikk, dette fordi – som også interpellanten Sanner var inne på – det bare er det totale antall kroner som vurderes, ikke hvordan pengene benyttes.

I et budsjett hvor det ikke skilles på bruken av penge, spiller det ingen rolle om pengene gis tilbake til folk gjennom skattelettelser – slik representanten Micaelsen var inne på – om de brukes over sosialbudsjettet, om de investeres i infrastruktur, om de brukes på anskaffelser i utlandet, eller sågar om pengene brennes opp i et stort bål ute på Wessels plass! Det spiller ingen rolle for statsbudsjettet. Det som spiller noen rolle, er hvor mye penger som brukes. En slik budsjettpolitikk er verken fornuftig, bærekraftig eller ansvarlig.

Fremskrittspartiet mener tiden er overmoden for en dyptgripende reform for hvordan statsbudsjettet utformes. En grunnleggende forutsetning for en slik reform er at fremtidige budsjetter skiller mellom penger til forbruk og penger til investeringer. Dette er nødvendig dersom man ønsker å få til en konstruktiv debatt om statsbudsjettets innretning og konsekvenser for norsk økonomi.

Finanspolitikken burde derfor ikke alene bedømmes ut fra statsbudsjettets totale rammer, men først og fremst vurderes ut fra hvordan skatte- og avgiftsinntekter fordeles mellom investeringer og forbruk, og hvordan dette påvirker vekst og velferd i landet over tid.

En budsjettreform må samtidig på en langt mer dyptgripende måte enn i dag inkludere budsjettvedtakenes flerårige konsekvenser. Dette vil tydeliggjøre investeringenes levetidskostnader og gjøre det mulig å inkludere kostnader knyttet til vedlikehold, oppgraderinger, personell og ikke minst de eventuelle ringvirkningene investeringen får for andre sektorer.

Langtidsbudsjettering vil også gjøre det mulig å beregne investeringenes potensielle innsparingsmuligheter. Eksempelvis vil man ved investeringer i utbedret vei- eller jernbanenett kunne legge inn beregninger om raskere og billigere vareleveranser for industri og næringsliv, besparelser grunnet reduserte bilkøer og reduksjon i antall trafikkulykker. Dette er besparelser som får virkning over tid, og som berører flere sektorer enn kun transportsektoren. På samme måte vil man kunne beregne dynamiske virkninger av skatte- og avgiftslettelser som i år én, som også representanten Micaelsen var inne på, fortoner seg som reduserte inntekter for staten, men som de påfølgende årene – og det er hele poenget – vil kunne bety økte inntekter grunnet mer tilbud på arbeidskraft og økt aktivitet i økonomien.

Fremskrittspartiet mener derfor vi trenger en ny handlingsregel hvor det innføres en øvre grense for årlig vekst i offentlig forbruk, begrenset ut fra veksten i norsk økonomi. På denne måten vil vi kunne sette tæring etter næring, og ikke bevilge oss velferdsgoder økonomien ikke kan finansiere over tid. Parallelt bør man søke å øke veksten i økonomien, og på den måten gjøre kaken til fordeling større. Dette bør gjøres ved å foreta samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer på bakgrunn av kapasitet hos norske og utenlandske leverandører. Lønnsomheten må vurderes på bakgrunn av levetidskostnader og konsekvensanalyser beregnet over flere år. Det bør med andre ord innføres langtidsbudsjettering.

På denne måten kan man foreta samfunnsøkonomiske investeringer som innebærer at investeringer blir utgifter til inntekts ervervelse.

Min oppfordring til finansministeren er følgende:

- legg dagens handlingsregel død
- innfør en regelstyrt budsjettreform hvor det skilles mellom drift og investering
- skill mellom penger brukt i Norge og penger brukt i utlandet
- la ikke driftskostnadene overstige veksten i økonomien over tid
- foreta samfunnsøkonomiske investeringer beregnet over flere år
- innfør langtidsbudsjettering

Gunnar Gundersen (H) [10:41:34]: Dagens tema er helt sentralt. Til forrige taler vil jeg si at det siste man bør gjøre, er i hvert fall å legge handlingsregelen død. Det tror jeg vil være et meget alvorlig signal ut i den internasjonale verden, som vi faktisk lever i.

Norge har en helt unik situasjon, og det er et godt land å bo i. Og selvfølgelig er det det fordi vi realiserer og gjør en oljeformue som ligger langt under bakken, ganske likvid gjennom Pensjonsfondet. De aller fleste andre land

som har opplevd den situasjonen, har ikke et velutviklet velferdssamfunn med en ganske bred verdiskaping og et bredt næringsgrunnlag som fundament når man kommer inn i det og får en enorm verdikraft, og så blir det det eneste benet man står på. Vår utfordring er at vi ikke må gå i den retningen som mange av de andre oljeavhengige land er i, helt naturlig.

Pensjonsfondet skaper også utfordringer ved at det skaper en type tornerosesøvn. Vi har rost oss selv av at vi har vært veldig flinke til å takle finanskrisen og alt det. Men vi vet jo også at Pensjonsfondet skaper en illusjon, for det er mange andre land som har store pensjonsfond, men de er spredt på private hender, de er ikke samlet på statens hånd. Det at vi har samlet det på statens hånd og dermed skaper inntrykk av at vi har en sånn enorm formue, gjør at omstillingstiltakene som finansministeren har varslet, ikke blir enklere å få forståelse for.

Jeg ser med stor forventning fram til mange av de diskusjonene vi skal ha rundt hvordan vi skal klare å videreutvikle vår verdiskapingsevne i kombinasjon med en så markert oljeøkonomi som vi har. Da synes jeg det er ganske interessant å registrere at alle, både statsminister, finansminister og næringsminister, nå er ganske aktive i å avskilte tidligere finansminister, og diskuterer helt andre utfordringer enn det statsbudsjettet som Stortinget fortsatt ikke har vedtatt, egentlig adresserer. Det er jo ganske interessant at man nå har flyttet seg ett år fram i tid, før man har vedtatt det budsjettet som ligger der.

Under finanskrisen var det stor enighet om at man måtte sette inn tiltak, men det var innretningen, med et sterkt fokus på offentlig sektor, som var Høyres hovedkritikk, og det som også representanten Sanner var inne på, at man skulle ha mulighet til å reversere tiltakene. Vi ser i dag hvor vanskelig det er å reversere den type tiltak når man retter de inn mot offentlig sektor. Statsbudsjettet avslører at man stort sett strammer inn overfor privat sektor igjen, og så er utgiftsveksten i offentlig sektor enorm.

Vi skal heller ikke glemme at finanskrisen skapte en flukt fra de små land, valutamessig, og at Norge «nøt godt av» en utrolig svak valuta. Nå er situasjonen helt annerledes. Man er på tur til å få igjen stabiliteten i finansmarkedet, og valutaen kan synes som om kommer til å styrke seg ganske kraftig. Det er i hvert fall forventningene til bl.a. NHO og mange aktører i markedet.

Vi skal ikke diskutere så mye den snøen som falt i fjor – det er jeg enig med finansministeren i. Vi skal rette blikket framover. Derfor er jeg veldig forundret over at han ikke tok tak i en del av de sitatene fra 1991, for de er meget gode. Jeg håper inderlig at han tar med seg det som ballast i ryggsekken når han nå skal i gang med å finne tiltak. For det som nemlig var fokuset den gangen, var at utfordringen ikke lå i offentlig sektor. Utfordringen lå i privat sektor, og jeg hørte ikke den utfordringen nevnt en eneste gang i innledningsforedraget til statsråden.

Det ble sagt at 56 pst. av BNP nå er offentlige utgifter, og 25 pst. av statens inntekter kommer fra olje. Som jeg har nevnt tidligere, skaper det ganske store langsiktige utfordringer. Jeg er veldig enig med statsråden i at vi

er helt avhengig av at vi lykkes i arbeidslinjen, og vi er helt avhengig av at vi klarer å skape et næringsliv som har vekstkraft og innovasjonsevne. Jeg ser nesten ikke ett tiltak i det statsbudsjettet som ligger til behandling i Stortinget, som angriper akkurat de problemstillingene. Så finansministeren kommer nok helt sikkert til å ha det travelt med å komme med helt andre signaler og innretninger i framtidige budsjetter enn dem vi har hatt de siste årene. Jeg ønsker ham lykke til med den jobben.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [10:46:45]: Hvis vi ser på den nære historien, har Høyre det siste året brukt langt mer oljepenger enn det Regjeringa faktisk har gjort. Forskjellen er at Høyre har ønsket å bruke mye av dette på skattelettelser, som ville ha økt forskjellene mellom folk – det er den ene sida. Samtidig ville det vært mindre målrettet i forhold til målet om lavere arbeidsledighet, som er det høyeste målet vi har.

Fra SVs side mener vi at det har vært klokt å holde igjen på oljepengebruken de første åra av vår regjeringstid. På samme måte har det vært riktig å bruke mye oljepenger i en situasjon hvor vi stod i fare for en eksplosiv økning i arbeidsledigheten. Tiltakspakkene som vi har lagt fram det siste året, har bremset utviklinga i ledigheten. Vi har nå den laveste arbeidsløsheten i Europa. Den er f.eks. mye lavere enn i det borgerlig styrte Sverige. Det er vi stolte av.

Samtidig står vi nå overfor en situasjon hvor vi er nødt til å få oljepengebruken ned. Det er vi alle sammen enige om. Det handler om solidaritet med kommende generasjoner, som har like stor rett som oss til å ta del i den velferden som vi skaper. Vi skal ikke lempe store regninger over på dem. Det bør vi også være enige om. Da er det ekstra viktig å se på innretninga av de pengene som vi faktisk skal bruke, og hva vi nå skal prioritere. Den diskusjonen gleder vi oss til å gå nærmere inn i, ikke minst når de alternative statsbudsjettene kommer fra de ulike partiene.

Jeg har lyst til å løfte fram et perspektiv som hittil ikke har kommet fram. Det er at den største regninga som vi risikerer å lempe over på neste generasjon, er en gigantisk klimaregning – en miljøregning. Så hvordan vi bruker pengene framover for å målrette nettopp mot det – hindre at vi får en oppvarming av kloden som gjør at vi serverer en uoverkommelig regning til neste generasjon – må jo være noe av det viktigste vi skal diskutere framover. Det håper jeg også at finanskomiteen kommer til å ta tak i. Finansdepartementet har bl.a. satt i gang en del arbeid for å se på nettopp hvordan klimasituasjonen kommer til å påvirke inntektene til f.eks. Statens pensjonsfond – Utland. Det er også et faktum at jo lenger vi venter, jo dyrere kommer det til å bli. Det er også noe Stølen har dokumentert.

Et annet spørsmål som er viktig for SV, handler om fordeling og velferdsstaten. Altså: Hva slags effekt får de tiltakene som man skal sette i verk, på fordelinga mellom folk i Norge, kvinner og menn, de som er privilegerte, de som er marginaliserte? Det som virkelig er en verdi ved vårt samfunn, i Norge, og som er blitt kjempet fram gjennom nitid arbeid, ikke minst fra fagbevegelsens side, er jo at vi har små forskjeller mellom folk – takket være en

velferdsstat som favner alle, og som sikrer en solidaritet mellom ulike mennesker i vårt land, og at vi identifiserer oss med hverandre. At vi ikke er avhengige av å løpe til familien vår eller satse på veldedighet fra samfunnets privilegerte når vi sliter, er en stor verdi som vi skal hegne om.

Allikevel har vi en stor utfordring når det gjelder utgiftene knyttet til bl.a. uføretrygd og sykelønn. Det handler bl.a. om utstøting fra arbeidslivet, det handler om frafall i skolen, og det handler om sykefravær, ikke minst innenfor helse- og omsorgssektoren. Skal vi finne gode løsninger som fungerer, bør vi vite hva årsakene er, og sikre at vi faktisk får effekt ut av de tiltakene som vi setter inn, uten at vi skaper større problemer for enkeltmenneskene i den andre enden, som også finansministeren var inne på i sitt innlegg.

De store sykdomsgruppene som her er en utfordring, sliter med muskel- og skjelettplager og lettere psykiske lidelser. Det er vi nødt til å ta tak i. Det er også slik at kvinner i helse- og omsorgssektoren opplever et jag som delvis henger sammen med bemanningssituasjonen mange steder. Delvis henger det sammen med en utstrakt bruk av deltidsarbeid. Det henger også sammen med strukturelle problemer knyttet til hvordan man styrer, og om folk faktisk får brukt fagligheten sin. New Public Management er et stikkord her.

Siden Tybring-Gjedde spurte om hva som er investeringer og hva som er forbruk, kan man jo spørre seg: Hva er f.eks. investeringer i skolen – er det forbruk eller er det investering i hans betydning av ordet? Her snakker vi om virkelig viktige tiltak for å hindre at folk blir utstøtt. Det er altså slik at de som bare har grunnskole, har 30 pst. større sannsynlighet for å bli uføre enn dem som har høyere utdanning. Det betyr at her er det virkelig viktig å sette inn et støt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:52:11]: Som de andre vil jeg også takke hjerteligst for interpellasjonen, som kan gi grunnlag for en overordnet diskusjon om hva som er viktigst å bruke landets arbeidskraft, naturressurser og finanskapital til.

For Senterpartiet er det viktig å diskutere hva det er viktigst å få gjort noe med. Hva vil vi med Norge, nasjonalt og internasjonalt? Og det er en viktig debatt for å få overhøyde over situasjonen, slik at vi kan kraftsamle våre økonomiske ressurser for å gjøre framtidige nødvendige, upopulære og kloke vedtak. Denne og kommende debatter kan medvirke til en noe mer felles virkelighetsforståelse – eller en mer realistisk, en kanskje mer tydelig utmeislet virkelighetsforståelse – for framtida hos oss som stortingspartier.

Senterpartiet er enig i at det er store utfordringer i den økonomiske politikken framover. Vi må unngå enda mer «hollandsk sjuke», poengtert ved uansvarlig lønns- og inntektsnivå i Norge, jf. konkurrentlandene, f.eks. gjennom pensjons-/ventelønnsytelser, for dem av oss som har god inntekt. Og jeg vil understreke det som finansministeren sa om inntektspolitikken, det er svært krevende – det er svært krevende i forhold til privat sektor. Det er klart at

bortfallet av den ekstraordinære arbeidsgiveravgifta for de arbeidsgivere som betalte over 1 mill. kr til sine ansatte, medvirket til å øke inntektene i privat sektor. Og det faktum at vi har om lag 30 fagforeninger i sjukehusene, medvirker til at den som er arbeidsgiver for sjukehusene, har en svært vanskelig situasjon, og det medvirker til en galopperende kostnadsøkning.

Representanten Sanner var også inne på behovet for rasjonalisering av kommunesektoren. Med Senterpartiets ord betyr det hverdagsrasjonalisering, en satsing på Kvalitetskommuneprosjektet og sikre at vi får en kontinuerlig forbedring av de ressursene som brukes i kommunesektoren. Jeg har lyst til å understreke at 85 pst. av kommunesektorens utgifter er utgifter knyttet til de store befolkningsmessige kommunene. Det er der det er mest å hente.

Det som altså er utfordringa, er å dempe denne «hollandsk sjuke»-politikken, samtidig som vi må kraftsamle om større bevilgninger til investeringer og krympe avstandskostnadene. Ny teknologi, f.eks. fiber fram til alle husstander, vil redusere avstandskostnadene og være en glimrende investering med tanke på det som trengs for å redusere en rekke av de kostnader vi nå sliter med.

Vi må investere mer i offentlig stimulans for å omstille næringslivet fra olje og gass til grønn industri, og vi må systematisk styrke utdanning – teoretisk og praktisk – for all vår ungdom. Her må det investeres mer, ikke mindre. Enkelte områder må dempes – «hollandsk sjuke» – og det må investeres mer på andre områder. Dette krever en skikkelig diskusjon.

Men så konkret til statsbudsjettets oppbygging. Det er viktig å diskutere og drøfte regnskapsprinsippene i statsbudsjettet, for etter min vurdering er det en systemfeil i forhold til utfordringene vi står overfor. Konkret: Kontantprinsippet gjelder i statsbudsjettet på investeringer. Det betyr at f.eks. Lysaker stasjon, hvor det investeres 1,2 milliarder kr fordelt over tre år, blir utgiftsført over de tre åra, mens verdien av investeringa gjelder over 30 år. Det tar i stor grad av handlingsrommet, i så stor grad at det gir lite handlingsrom til andre nødvendige investeringer, som det er brei oppslutning om å satse videre på.

Når det samtidig gjelder velferdsforbedringene, er det bare årets kostnad som kommer inn i budsjettet. Vanligvis er det slik, nesten, at det ikke er årets kostnad, det er et halvårs kostnad – eller det er kanskje to måneders kostnad – og så kommer hele årets kostnad på neste års budsjett, bare det ene årets kostnad, ikke hele kostnaden. Systemfeilen er slik at velferdsforbedringer for dem som har sterke maktinteresser i systemet, vinner, mens investeringer taper systematisk. Det er en viktig diskusjon, som vi er nødt til å gå inn i.

Statsbudsjettets regnskapsprinsipper må derfor drøftes, og vi må sikre oss dette, fordi utfordringene i løpet av de kommende fem–ti år er enorme i tida etter oljeepoken. Høyres svar på dette, å ta statlig virksomhet ut av statsbudsjettet, er ingen løsning. Det en gjorde ved å etablere Entra, var positivt i forhold til handlingsregelen, men det endret ikke realitetene. Nå er forslaget å ta ut Vegvesenet og Jernbaneverket, så det ikke inngår i handlingsregelen.

Men det er bare en utsettelse, en omgåelse, av den nødvendige grundige diskusjonen som vi må ha: Hva skal vi ha mer av – investeringer, omstillinger, utdanning? Hva skal vi ha mindre av – velferdsgoder for dem som har mye fra før?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:57:23]: Først vil eg takke representanten Sanner for ein viktig interpellasjon. Noreg står overfor store statsfinansielle utfordringar i tida som kjem, og det er viktig at dette blir belyst i si fulle breidd i Stortingets diskusjonar.

Regjeringa la fram eit statsbudsjett der ein brukar nesten 45 milliardar oljekroner meir enn det handlingsregelen tilseier. Og me må vel erkjenne at dei aller fleste andre partia ligg på nesten det same nivået. Men spørsmålet er kva me brukar pengane til, og korleis me innrettar politikken framover. Som interpellanten har vore inne på, handlar det ikkje berre om å redusere den offentlege utgiftsveksten på sikt, men det handlar òg om å styrkje den langsiktige vekstevna i økonomien for å tryggje vår framtidige velferd.

Eg vil ta den offentlege utgiftsveksten først. Kristeleg Folkeparti meiner at det er altfor seint å kome tilbake til 4 pst.-bana først i 2018. Me har eit ansvar for ikkje å skyve rekninga over på morgondagens skattebetalarar, me har eit ansvar for å forvalte dei store oljerikdomane på ein måte som kjem dagens unge og òg framtidige generasjonar til gode. Generasjonsperspektivet må ikkje gløymast. Det inneber at me må ta nokre tøffe prioriteringar framover, og Kristeleg Folkeparti er klar til det. Me vil ta forvaltaransvaret vårt på alvor.

Me må òg sørkje for at rammevilkåra for langsiktig vekst og innovasjon blir betre. Kristeleg Folkeparti meiner at Regjeringa her har sove i timen. Me treng ei heilt anna satsing på kunnskap, skatt og inkludering i arbeidslivet for å leggje til rette for den verdiskapinga me treng for å tryggje framtidig velferd.

For det første: kunnskap. Nordmenns arbeidsinnsats utgjør over 70 pst. av Noregs nasjonalformue. Då er det opplagt at kunnskapsnivået til den enkelte er heilt avgjerande. Kristeleg Folkeparti vil styrkje kunnskapen i skulen, auke fokuseringa mot drop-out. Det er nødvendig òg å auke forskingsløyvingane, slik at vi kjem opp på det gjennomsnittlege OECD-nivået innan 2015, og me må ha fleire stipendiatstillingar. SkatteFUNN-ordninga og brukarstyrt forskning må styrkjast.

For det andre treng me eit betre skatteregime, særleg for familiebedriftene. Tre fjerdedelar av alle norske bedrifter er familieåtte, og Kristeleg Folkeparti vil fjerne arveavgifta ved generasjonsskifte i familiebedrifter dersom bedrifta blir driven vidare i minst ti år. Dette er god næringspolitikk, samtidig som det er god distriktspolitikk. Dessutan vil Kristeleg Folkeparti fjerne formuesskatten på arbeidande kapital.

Kristeleg Folkeparti vil for det tredje jobbe for eit meir inkluderande arbeidsliv. Menneske som ønskjer å jobbe, må hjelpast inn i jobb. Me er heilt avhengige av å finne ordningar som sikrar at fleire kan stå lenger i arbeid, at færre blir støytte ut av arbeidslivet, og at enda fleire kjem

tilbake til arbeidslivet. Derfor er det òg skuffande for meg å sjå at delen av dei med nedsett funksjonsevne på tiltaksplass går ned. Det er ein stor kostnad for samfunnet, men ikkje minst er det ein stor kostnad for dei enkeltmenneska som kunne fått ein sjanse til å bli lyfta inn i arbeid.

Til slutt ei utfordring: Verda står overfor nokre store miljøutfordringar, særleg når det gjeld klima. Klimautfordringa er på mange måtar tidenes største innovasjonsprosjekt. Dei landa som kjem opp med den nye teknologien, vil få eit økonomisk leiarskap globalt. Som The New York Times' journalist og forfattar Thomas L. Friedman har sagt det: Den nye vekstnæringa er ET, fornybar energiteknologi.

Kristeleg Folkeparti meiner at gode initiativ og rammevilkår for klimatilpassing som verkar *med* næringslivet og ikkje *mot* det, vil gje næringslivet eit konkurransefortrinn. Med ei større satsing på forskning og utvikling av fornybar energi, innføring av den grøne sertifikatordninga for fornybar energi-produksjon og ei vridning av skatte- og avgiftssystemet i ei mykje meir grøn retning, vil me leggje til rette for framtidens næringsliv og framtidens grunnlag for velferda – eit berekraftig velferdssamfunn som òg tek sikte på framtidens generasjonar.

Borghild Tenden (V) [11:01:50]: Aller først vil jeg takke interpellanten for å ta opp dette svært viktige temaet. Det er ingen tvil om at vår velferdsstat står overfor betydelige utfordringer i årene som kommer, og at disse utfordringene kommer til å få store konsekvenser for hvordan vi disponerer de offentlige kronene. Jeg er helt enig med interpellanten i at det er behov for å redusere veksten i offentlige utgifter, stimulere veksten i økonomien og tenke nytt i forhold til grunnleggende samfunnsoppgaver. Finansministeren har vært tydelig på at vi må stramme inn livremmen i forhold til offentlige utgifter. Det er Venstre enig i, men vi er en smule bekymret for *hvilke* offentlige utgifter som skal strammes inn.

For Venstres del var det særlig to store utfordringer vi var opptatt av i forbindelse med behandlingen av perspektivmeldingen i vår. Disse utfordringene er i aller høyeste grad fortsatt reelle. Den ene utfordringen handler om velferden vår, om sammensetningen av befolkningen, de demografiske endringene – den veldig store andelen eldre mennesker, de aller fleste utenfor arbeidslivet, med store krav til velferdsytelser. Den andre handler om klimautfordringene. Felles for disse utfordringene, og ett av hovedsvarene på det som interpellanten løftet innledningsvis i debatten, er at det handler om å satse på kunnskap. Vår posisjon gjennom hele foregående periode har vært det å satse på kunnskap. Forskning og innovasjon er bra for samfunnet vårt, og ikke minst har det vært viktig i nedgangstider. Det er kunnskap vi skal leve av i fremtiden, og det er kunnskap som skal bidra til å løse noen av de store utfordringene vi står overfor på klima- og velferdsområdet, ikke minst i forhold til å skape nye arbeidsplasser.

Venstre har vært tydelig på at vi må tenke nytt og være villige til å organisere offentlig sektor annerledes. Blant annet må kommunene bli mer robuste for å kunne løse velferdsoppgavene. Vi har et stort potensial for å løse

flere oppgaver lokalt, ikke minst innenfor eldreomsorgen og helse for eldre.

Veien fram til et mer lønnsomt næringsliv er viktig, og det handler bl.a. om ny teknologi. Da må det offentlige legge til rette for at næringslivet kan utvikle seg i en slik retning. Det handler bl.a. om gode rammevilkår, om skatteincentiver og om effektive løsninger. En satsing på FoU og innovasjon i næringslivet er det beste vi kan gjøre for å sikre fremtidige inntekter for å finansiere velferden vår.

Den andre store utfordringen vi står overfor, er klimautfordringen. Venstre ønsker en overgang til en grønnere økonomisk politikk, et grønnere skatteregime, og vi vil prise innsatsfaktorene på en slik måte at vi får et grønnere samfunn på alle vis.

Slik vi ser det er vi helt avhengige av å få sendt de riktige prissignalene for miljø og klima fremover. Det ene er at CO₂-utslipp må koste så mye at det tvinger fram ny teknologi og nye, grønnere løsninger. Det andre handler om fornybar energi som må prises på en slik måte at det er fornybaralternativet som velges, ikke det motsatte. Forhåpentligvis vil København-toppmøtet bidra til en begynnelse på en global løsning i den forbindelse.

Innledningsvis sa jeg at Venstre er svært bekymret for hvilke offentlige utgifter det skal strammes inn på i trange tider. Grunnen til dette er enkel: Til tross for rekordvekst i offentlige budsjetter i forrige periode har forskning, innovasjon og høyere utdanning vært «taperen» i nesten hvert eneste budsjett, og «hvileeskjæret» på dette feltet ser ut til for alltid å prege ettermålet til den rød-grønne regjeringen.

Om høy velferd, som krever høye inntekter, og en grønn økonomi skal kombineres, må vi ha en næringspolitikk som er i stand til å skaffe oss et grønt næringsliv som også er lønnsomt. Det krever ny teknologi og kunnskap som vi ikke besitter pr. i dag. Vi må også være villige til å tenke nytt om organiseringen av velferdssamfunnet. Fellesnevneren som binder disse store perspektivene sammen, handler etter Venstres mening bl.a. om å satse tungt på forskning og kunnskap.

Gunvor Eldegard (A) [11:06:09]: Arbeid til alle er jobb nr. 1 for oss i Arbeidarpartiet. Det har det alltid vore, og det skal det alltid vera. Difor har me både i år og til neste år sett inn store tiltak, nettopp for å sørge for arbeid til alle og minst mogleg arbeidsløyse.

Me står oppe i den verste finanskrisa sidan 1930-talet. Prognosane for neste år tilseier at tala på arbeidslause framleis vil auka. Regjeringa har som mål at Noreg skal koma ut av finanskrisa med minst arbeidsløyse i Europa. Det kan me oppnå på grunn av at me har vore forsiktede med pengane i gode tider og da har moglegheit til å gje meir gass i dårlege tider.

Finanskrisa har ramma mange. Sjølv om det er mange som har fått lågare rente, som framleis har sin faste jobb og som dermed har fått det betre, er det òg veldig mange som har vorte ramma av krisa – og som framleis vert ramma. Heile lokalsamfunn og enkeltpersonar har vorte ramma. I vinter kunne me bl.a. høyra om Raufoss, me kunne høyra om Høyanger. No er det verftsindustrien som har store ut-

fordringar. Mange arbeidsplassar langs kysten står i fare. Det er alvorleg, og me veit at noko av det verste som kan skje eit menneske, det er faktisk å mista arbeidet sitt.

Eg meiner at det viktigaste me kan gjera i krisetider, er å setja inn tiltak i offentlig sektor og å styrkja verkemiddelapparatet. Dette vart gjort no i tiltakspakken for arbeid, i revidert og i budsjettet for 2010. Slik kan me bruka finanskrisa til å skapa morgondagens arbeidsplassar.

Difor har me i 2010-budsjettet auka rammene til Innovasjon Norge igjen, opp til 1,5 milliardar kr, slik at me kan leggja til rette for eit framtidretta og nyskapande arbeidsliv. Da kan me realisera fleire gode idéar, me kan skapa framtidretta arbeidsplassar og styrkja verdiskapinga i norsk næringsliv.

Lånerammene til Innovasjon Norge vert auka, me skal framleis ha stor satsing på reiseliv, me skal satsa på SIVA, me har sett inn ei garantiordning for kjøp av kraft, me satsar framleis mykje på forskning og miljøteknologi – og på SkatteFUNN. Dei aukane som me gjorde på det i tiltakspakken, skal først vidare. Slike satsingar er målretta satsingar som motverkar arbeidsløyse og skapar framtidars arbeidsplassar.

Høgre har foreslått å redusera arbeidsgjevaravgifta med 2,5 pst. i 2009 og 2010. Totalt ville det ha kosta 17,5 milliardar kr. Det er eit stort proveny, men eg meiner det vil ha ein avgrensa effekt på bedriftene, for det skal delast på alle små og store bedrifter i Noreg, unnateke dei bedriftene i Nord-Noreg som har null avgift. Ei gjennomsnittsmåbedrift med under fem tilsette ville da få ein avgiftslette på 26 000 kr. Det er ikkje mykje å sikra arbeidsplassar for. Sjefsøkonom og Høgre-medlem Harald Magnus Andreassen var svært klar i sin tale, han sa at dette var eit dårleg forslag.

Omsynet til konkurranseutsett sektor står sentralt i Regjeringas økonomiske politikk. Bruken av oljeinntekter er komen opp på eit veldig høgt nivå. Etter kvart som utsiktene vert betre og veksten i norske økonomi tek seg opp, må budsjettet bringast tilbake til 4 pst.-banen. Det kan verta ei utfordring. Her må alle bidra. Men ein ting er i alle fall sikkert: Om Høgre skal gjennomføra skattelettar på mange milliardar og samstundes redusera budsjettet og kanskje få andre gode ønske oppfylte, vil ikkje budsjettet gå i hop – for ikkje å snakka om deira eventuelle samarbeid med Framstegspartiet. I frontaledebatten uttalte Erna Solberg at Høgre både skulle føra ein fornuftig økonomisk politikk og samarbeida med alle partia på borgarleg side. Da er vel det òg inkludert Framstegspartiet – og følgjene av det?

Karin Andersen (SV) [11:10:34]: Jeg var veldig glad for den inngangsvinkelen som finansministeren hadde til denne debatten. Det er et synspunkt som vi i SV deler, nemlig at vi må sørge for å dekke våre behov i dag på en slik måte at det ikke ødelegger mulighetene for generasjoner som kommer etter oss, til å dekke sine behov. Det er jo helt inn til kjernen av det som er den store hovedutfordringen vår framover. Da må vi ta vare på den viktigste ressursen vi har, nemlig folk, og foredle den slik at man opplever mindre sykdom og mer kompetanse og mestring,

slik at man kan være med på å skape verdier. Den verdiskapingen vi skal holde på med framover, og klimapolitikken, må være to sider av samme sak. Det er helt nødvendig, for det går ikke an å fortsette å produsere på måter som ødelegger generasjonskontrakten og mulighetene for de generasjonene som kommer etter oss.

Der er jeg også enig i det som min medrepresentant fra Kristelig Folkeparti sa, at de samfunn som ikke klarer denne grønne omstillingen, også vil tape konkurransemessig. Så her har vi en stor utfordring.

Forbruk og klimapolitikk må også være to sider av samme sak. Derfor er det så viktig hvordan vi fordeler ressursene, slik at forbruket heller ikke går ut over de bærekraftbegrensningene som vi har.

Når vi skal foredle den viktigste ressursen vi har, tenker jeg alltid på et gammelt kinesisk ordtak som jeg lærte en gang for mange år siden, og som sier at den som fyller hodet og ikke lommene, kan aldri bli ranet. Det tror jeg gjelder både for land og for samfunn, og det gjelder for enkeltmennesket. Hvis vi ikke blir så opptatt av å få puttet mest mulig penger ned i våre egne lommer her og nå, men bruker ressursene våre til å skolere oss, til å gi flest mulig kompetanse, er det det aller beste vi kan gjøre. Derfor er det viktig ikke å omtale utdanning som forbruk. Det er viktig ikke å omtale alle helsetjenester som reint forbruk. Det er faktisk å ta vare på den viktigste ressursen som arbeidsmarkedet har, nemlig folk. Det er viktig.

Så er det et spørsmål: Skaper vi mer når forskjellene øker? Det er jo høyresidas mantra i politikken, at man skaper mer da. Det har ikke SV noen tro på. Tvert imot tror vi at vi blir bedre til å skape hvis vi deler bedre. Fordelingsutvalget, som Regjeringen satte ned, og som avgav sin innstilling i vår, viser jo at viktige investeringer, f.eks. i barnehage og skole, vil gjøre at flere lykkes i livet og mestrer det å stå i et krevende arbeidsliv.

Generasjonskontrakten handler også om at vi må se over det spleiselaget vi har, nemlig at vi skal yte etter evne og få etter behov. Der er det store debatter med hensyn til hvordan vi skal se på det framover med tanke på de store utfordringene vi har både når det gjelder klima og fordeling.

Vi må òg utvikle oss slik at vi står mye mindre på det klimaødeleggende olje- og gassbeinet – vi må skaffe oss mange grønne bein å stå på, bein som er bærekraftige med tanke på den generasjonskontrakten som vi har.

Skal vi lykkes med dette og lykkes med å ha en god velferdsstat, må vi «lykkes med arbeidslinjen», som finansministeren sa. Ja, det er jeg helt enig i. Det er veldig mange sider ved det, som flere har vært inne på. Skolepolitikk er en del av det, og også Nav-reformen, selvfølgelig. Men IA-avtalen er kanskje det mest brennaktuelle nå, fordi vi ser at sykefraværet øker, og uføretrygding øker også. Da er jeg veldig enig med min medrepresentant Inga Marte Thorkildsen i at vi nå snart må begynne å se på hva som skaper utstøtinger og sykdom. I flere år har sykefraværet i enkelte bransjer økt sterkt, og mange av disse yrkene er kvinneyrker – det er i renholds-, hotell- og restaurantbransjen og i offentlig sektor. Damene blir syke. Hvorfor blir de det? Det er vi nødt til å sjekke. På hvilken måte blir

de syke? Jo, det er snakk om muskel- og skjelettlidelser og lettere psykiske lidelser. Derfor utfordrer jeg finansministeren i jobben framover med en ny IA-avtale å fokusere på både disse sektorene og disse diagnosene, slik at vi kan gripe fatt i problemet der det oppstår, og ikke sette inn – slik jeg frykter det kan komme forslag om i debatten – tiltak mot dem som allerede har blitt syke. Da øker forskjellene, og det er SV uenig i.

Irene Johansen (A) [11:16:02]: Representanten Sanner fra Høyre sier i sin interpellasjon at det er nødvendig å redusere veksten i økonomien, øke vekstevnen og åpne for nye løsninger, slik at vi kan få mer ut av velferdskronene. Han etterspør Regjeringens strategi og forslag for å få dette til.

Høyre stilte det samme spørsmålet i frontaledebatten tidligere i høst og kritiserte Regjeringen for å være visjonløse og lite nytenkende. Svaret Høyre selv kom med i den debatten, var alt annet enn visjonært og nytenkende, nemlig privatisering av offentlig sektor, skattelette og en massiv satsing på OPS for utbygging av veier og jernbane.

Selv om Høyre nå ønsker å se framover, husker jeg tilbake til disse tider i fjor da vi hadde en tverrpolitisk forståelse av finanskrisen og dens alvor i forhold til kollapsen i finansmarkedene, svikten i oppdrag spesielt i bygg- og anleggsbransjen og faren for stor arbeidsledighet. I den dramatiske situasjonen vi var i da, og har vært i det siste året, har det vært riktig å legge finanspolitikken kraftig om i ekspansiv retning. Det var en betydelig fare for at også norsk økonomi skulle gå inn i en alvorlig konjunkturedgang. Det mente også opposisjonen og Høyre da. Refrengget i julevisene fra opposisjonen i fjor på denne tiden var entydige i forhold til statsbudsjettet som var lagt fram – og senere også i forhold til tiltakspakken som ble lagt fram i januar: Tiltakene Regjeringen satte inn, var for små og kom for sent!

Ved behandlingen av 2009-budsjettet i fjor høst var Høyres alternative forslag basert på samme strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskudd som Regjeringens forslag. I forbindelse med tiltakspakken i januar i år ønsket partiet å øke rammen med om lag 5 milliarder kr i forhold til Regjeringens forslag. Og i revidert nasjonalbudsjett 2009 – altså for under et halvt år siden – foreslo Høyre å øke bruken av oljeinntekter med ytterligere 6,2 milliarder kr. Nå er Høyre tilsynelatende bekymret for oljepengetrukket.

Det er viktig å holde fast ved den felles kriseforståelsen også i tiden framover. Finanskrisen er ikke avblåst! Selv om situasjonen ser bedre ut i Norge enn den gjør i mange andre land, og utsiktene for norsk økonomi i 2010 ser bedre ut enn det som er lagt til grunn tidligere, er usikkerheten stor. Arbeidsledigheten forventes å øke neste år, og lav vekst og økende ledighet er grunnen til at Regjeringen har lagt opp til et svakt ekspansivt budsjett for 2010.

Handlingsregelen skal sikre en forsvarlig bruk av oljeinntektene. Det betyr ikke at vi hvert enkelt år skal bruke nøyaktig 4 pst. Tvert imot er det helt siden handlingsregelen ble laget, sagt at oljeinntektene skal brukes for å jevne ut svingningene i økonomien. Det er dette Regjeringen

har gjort de siste årene og foreslår å gjøre også for neste år.

Bruken av oljeinntekter er nå kommet opp på et meget høyt nivå. Regjeringen har derfor varslet at av hensyn til bl.a. konkurranseutsatt sektor, utviklingen av velferdstjenestene våre og behovet for en bærekraftig utvikling må budsjettene framover bringes tilbake til 4 pst.-banen etter hvert som utsiktene bedres og veksten i norsk økonomi tar seg opp.

Regjeringen har i sitt budsjettforslag kommet med flere gode forslag til å stimulere til vekst i økonomien og få mer velferd ut av hver krone neste år. Regjeringen har prioritert jobb nr. 1, nemlig å holde folk i arbeid. Satsing på utbygging av vei og jernbane, økte overføringer til kommunene, rentekompensasjonsordning for skolebygg og svømmehaller, investeringstilskudd til flere nye sykehjemsplasser og omsorgsboliger – for å nevne noe – skal bidra til at vi holder folk i arbeid, men selvsagt også til å fornye og forsterke velferdstilbudene til innbyggerne ute i kommunene.

Regjeringen mener at det offentliges ansvar og rolle innenfor de sentrale velferdsoppgavene som helse, omsorg og utdanning skal styrkes, ikke reduseres. Det følges aktivt opp i budsjettforslaget for 2010 med forslag om kvalitetsheving og økt omfang av brede fellesskapsløsninger – gode forslag som Høyre er velkommen til å støtte.

Høyre har i Nasjonal transportplan som ble vedtatt i juni i år, gått inn for en massiv satsing på OPS-prosjekter på vei og jernbane. De første OPS-prosjektene ble igangsatt av Stoltenberg I-regjeringen i 2001. Disse prosjektene er nå evaluert for å se om effekten av OPS fører til raskere, mer forutsigbar og sammenhengende utbygging av veiene. Resultatet av evalueringen var at gjennomføringen er raskere, men det er som å bygge ut på avbetaling; det er ikke billigere. Når Høyre nå satser massivt på dette, får de veiene nå, men de etterlater regningen til våre barn. Regjeringens svar er prosjektf finansiering. Jernbaneprosjektet Oslo–Ski er prioritert på egen post i budsjettet for å sikre framdrift og forutsigbar finansiering for hele prosjektet. Jeg inviterer Høyre til å tenke nytt i forhold til sine OPS-løsninger og støtte Regjeringen når det gjelder dette og andre gode forslag som ligger i budsjettet, av hensyn til velferden også for våre barn.

Svein Roald Hansen (A) [11:21:11]: Som andre har sagt, har interpellanten reist en viktig debatt, men jeg er noe forundret over at engasjementet og deltakelsen fra opposisjonen er overraskende begrenset. Det hadde vært hyggelig om flere kunne deltatt i debatten.

Jeg skal ikke bidra til så stor forlengelse av debatten, tror jeg, men det er noe jeg har lyst til å påpeke.

Representanten Tybring-Gjedde pekte helt riktig på at noe av det som er mest bekymringsfullt, er veksten i de regelbundne utgiftene. Vi har gjort noe med kanskje det tyngste og viktigste gjennom pensjonsreformen, men det er andre ting – som utstøting fra arbeidslivet, uføretrygging og sykelønnsutgifter – som er like bekymringsfullt, og som det er mye mer krevende å få tatt grep om. Det er mye som må gjøres med det. Men det jeg savner fra Fremskrittspartiets side, er jo en erkjennelse av utfordrin-

gene når det gjelder regelbundne utgifter – for det er jo det Fremskrittspartiet vil gjennomføre, eller innføre, på så å si alle velferdsområder. Pengene skal følge pasienten. Eldre skal ha rett til sykehjemsplass – og staten skal betale på samme måte som man gjør det når det gjelder sykepenger, bruker man som argument. Ser ikke Fremskrittspartiet at det vil være ytterligere en kraftig pådriver for en utgiftsvekst som vi da ikke vil ha kontroll over? Så jeg håper at Fremskrittspartiet ikke bare tenker igjennom behovet for en budsjettreform, men kanskje også en politisk programreform der man tenker igjennom konsekvensene av alle gode forslag og hvilken virkning de vil ha på statsbudsjettets utgiftsside.

Ellers er det for så vidt interessant at Fremskrittspartiet nå uttrykker bekymring for oljepengebruken. Nå har jo de aldri akseptert klokskapen i handlingsregelen. Jeg tror ikke de helt har skjønt den, for i den tiden vi har bak oss, har partiet ikke hatt noen bekymring for oljepengebruken. Når vi har hatt høy fart, har de trådt mer på gassen. Nå, når vi trenger å holde foten på gasspedalen, skal de slippe litt opp. Det er liksom det motsatte av hva som er poenget med handlingsregelen. Vi skal holde igjen i gode tider, slik Regjeringen gjorde i perioden bak oss i forhold til 4 pst.-regelen, og vi skal kunne bruke mer i perioder når det er nødvendig, slik Bondevik II-regjeringen gjorde i sin periode, og slik vi nå gjør i den krisen som ikke er over. Så jeg håper at Fremskrittspartiet også tar inn over seg det som noen har vært inne på her, at vi alle har et felles ansvar for ikke å skape forventninger der ute som vi ikke er i stand til å innfri, og som det kanskje ikke er grunnlag for å innfri. Det gjelder også hvordan vi beskriver den virkeligheten som er der ute. Vi må kanskje være litt mer tilbakeholdne med å tabloidisere problemer opp til store katastrofer, være litt mer presise i beskrivelsene og litt mer nøysomme med hensyn til hvor fort og hvordan vi kan løse dem. Det gjelder oss alle, men jeg må si at det er en særlig utfordring for Fremskrittspartiets politikere.

Jan Tore Sanner (H) [11:24:58]: La meg starte med å takke for stort engasjement. Ikke minst gleder det meg at så mange i regjeringspartiene også deltar i denne debatten. Jeg merket meg med interesse flere innspill fra Lundteigen, som jeg ser frem til at vi kan debattere videre.

Et par kommentarer til noen av de spørsmålene som kom opp. Jeg er enig med Christian Tybring-Gjedde i at det er viktig å – jeg vil si – supplere dagens handlingsregel ved å sørge for at den underliggende utgiftsveksten i offentlig sektor er lavere enn veksten i totaløkonomien. Det har alltid ligget til grunn for borgerlige regjeringer, og vi klarte også å gjennomføre det i forrige periode. Jeg er grunnleggende uenig med representanten Torgeir Micaelsen når han sier at opposisjonen vil bruke opp pengene på skattelette. Det er ikke slik at skattepengene i utgangspunktet er politikernes eiendom. Det er verdiskaping som vi mener i større grad bør bli igjen hos dem som skaper verdiene, hos arbeidstakerne, hos bedriftene – for å bidra til ny verdiskaping.

Så legger jeg merke til at flere sier at budsjettet for 2010 er i tråd med handlingsregelen. Jeg tror jeg vil begrense

meg til å si at vi må legge handlingsregelen til grunn for de kommende budsjetter. Det er en særdeles velvillig tolkning å si at det er i tråd med handlingsregelen. Jeg mener at vi har vært inne i et par unntaksår på grunn av finanskrisen. Det kan begrunne at man tøyer strikken veldig langt. Men skal vi ha troverdighet i forhold til handlingsregelen, må vi også kunne legitimere at vi har en politikk som gjør at vi kan komme raskere tilbake enn i 2018, slik Kristelig Folkeparti også understreker.

Så jeg vil derfor utfordre finansministeren på to spørsmål. Punkt 1: Når har Regjeringen ambisjon om at vi skal komme tilbake til 4 pst.-grensen? Punkt 2: Når kommer tiltakene? Jeg vil tro – jeg tror ikke jeg spår veldig feil – at man kan få høyere inntekter allerede i revidert budsjett knyttet til større utbytte fra statselskapene osv. Men vi kan ikke basere oss på at vi skal tilbake til handlingsregelen bare gjennom at inntektene stiger, det må også iverksettes tiltak, reformer som gjør at vi kan få utgiftsveksten under kontroll. Er det slik at vi må vente til 2011-budsjettet, eller vil Regjeringen iverksette tiltak tidligere?

Jeg mener det er viktig at vi holder fast ved handlingsregelen. Det handler om generasjonssolidaritet, at dagens og morgendagens pensjonister kan være trygge på å få pensjon, og at vi ikke skyver en økt skatteregning over på våre barn og barnebarn. Men handlingsregelen er også viktig fordi den skal sikre oss et handlingsrom til å foreta nødvendige investeringer i kunnskap, i infrastruktur og bedre rammevilkår for jobbskapere for de små og mellomstore bedriftene. Det er det handlingsrommet som langt på vei nå er borte. Jeg mener vi må ha en strategi for å gjenskape det handlingsrommet, slik at vi kan få en verdiskaping som gjør at vi kan bære fremtidens velferd.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:28:20]: Hovedjobben vil starte i forbindelse med budsjettet for 2011. Budsjettet for 2010 er – som jeg også har sagt tidligere i dag – tilpasset den utviklingen vi nå ser i økonomien. Finanskrisen er ikke over – og det er viktig! Jeg kommer nå fra et møte i Brussel, jeg var der for to dager siden. Der diskuterte en hvordan en nå skal komme ut av de tiltakene som en har brukt i forbindelse med finanskrisen, på en balansert og god måte. Det er veldig viktig at det ikke blir en for rask tilbaketrekking, eller at land blir for brutale i den forbindelse, for da skaper vi nye problemer. Så dette må skje over tid, og vi vil komme tilbake til dette i fullt monn.

Så er det slik at det vi faktisk gjør som politikere, er å forvalte fellesskapets verdier på vegne av dagens generasjoner, men jeg vil si mest på vegne av framtidens generasjoner. Det å ta det utsynet inn over seg er viktig for finanspolitikken og den økonomiske politikken framover. Vi må bygge ny styrke inn i Fastlands-Norge. Det er en av våre hovedoppgaver. Den kostnadsveksten vi ser, og konkurranseevnen, er de største utfordringene i så måte. Hvis vi ser på utviklingen i lønnskostnadene i Norge de siste årene, går den i feil retning. Vi ligger langt over utviklingen hos våre handelspartnere, og vi har hatt en jevn stigning siden 1996. Derfor blir samspillet mellom finanspolitikken, pengepolitikken og inntektspolitikken veldig viktig framover. Det må fungere – de områdene må ikke motvir-

ke hverandre, og budsjettet er avgjørende i så måte. Det vi gjør i budsjettpolitikken, må bygge opp under de to andre bena i den økonomiske politikken.

Det som har ligget som en liten undertone under diskusjonen, er den holdningen at jeg byr mer enn deg. Det viser en slags tro på at politisk suksess kan måles på den måten – altså gjennom bevilgningenes størrelse. Vi må rette mye sterkere søkelys mot hva slags virkninger politikken har på de områdene hvor vi vil at politikken skal virke. Men det kan kanskje være slik på kort sikt. Men, som jeg har sagt tidligere, dommen får vi først fra ungene våre. Jeg vil prøve å innrette i hvert fall det jeg skal gjøre framover, slik at de nikker til meg når de spør: hva gjorde du? Så kan jeg svare at jeg gjorde det jeg mente var riktig i et lengre perspektiv. Hvis de da ender med å si takk, er i grunnen det dommen over at vi handler riktig i dag, når vi blir konfrontert med ungenes takknemlighet i morgen.

Så er det slik at en politikers tidligere uttalelser ofte er vedkommendes verste fiende. Jeg vedstår meg mine tidligere uttalelser, enten de kom i 1991 eller i 1995. Skattereformen fra 1992 er en av de viktigste strukturreformer vi har hatt i norsk økonomi. Den gav bredere skattegrunnlag og lavere satser, stimulerte til riktige og fornuftige investeringer og gav lik verdi av rentefradraget for alle. Jeg synes egentlig, som en avslutning på debatten, at vi kan sende en vennlig tanke til saksordfører Thor-Eirik Gulbrandsen, skyggeordfører Johan C. Løken og det samarbeidet Høyre og Arbeiderpartiet hadde i så måte. Så får vi se litt stort på at de gjerne ville ha rabatt i ulike sammenhenger senere, f.eks. aksjerabatten høsten ... (presidenten klubber).

Sak nr. 2 [11:31:47]

Interpellasjon fra representanten Laila Dávøy til helse- og omsorgsministeren:

«Det må satses kraftig på sykehjemsutbygging i årene fremover. Regjeringen har sagt at det er et mål med 12 000 nye omsorgsplasser frem til 2015. I eldreaftalen mellom Regjeringen og Kristelig Folkeparti og Venstre står det om dimensjonering at behovet for nye plasser skal vurderes årlig. Dette er avgjørende for å kunne oppfylle verdighetsgarantien. I St.prp. nr. 1 for 2008–2009 står det at fylkesmennene vurderer behovet i årene fremover å være 12 000 nye og ombygde sykehjemsplasser og 8 000 nye og ombygde omsorgsboliger, totalt 20 000 enheter. Det statlige investeringsstilskuddet for bygging av omsorgsboliger og sykehjemsplasser går til både nybygging og ombygging. Det koster tilnærmet det samme å bygge nytt som å bygge om. Ut fra behov er det et en differanse på 8 000 enheter mellom Regjeringens mål og fylkesmennenes behovsvurdering.

Hva vil Regjeringen gjøre for å dekke behovet for omsorgsplasser?»

Laila Dávøy (KrF) [11:33:24]: Vi får med jevne mellomrom nyhetsoppslag om eldre som ikke får sykehjemsplass, om rusavhengige som ikke har noe sted å bo, om alvorlig psykisk syke som ikke kan bli utskrevet fra sy-

kehuset fordi de ikke har et botilbud i kommunen de kommer fra. I dag er terskelen for å få sykehjemsplass svært høy. Innen 2030 vil det være behov for 60 000 nye sykehjemsplasser og omsorgsboliger.

Det er et mål at den enkelte skal kunne bo i eget hjem så lenge som mulig. Det fremmer både selvstendighet og uavhengighet. Mange eldre ønsker dette selv så lenge de har trygghet for at de vil få den hjelpen de trenger når behovet melder seg.

Som en oppfølging av Handlingsplan for eldreomsorgen fra slutten av 1990-tallet ble et nytt investeringstilskudd startet opp igjen i 2008. Dette tilskuddet skal gå til å bygge nye eller pusse opp gamle og slitte sykehjemsplasser og heldøgns omsorgsboliger. Disse skal dekke boligbehovet for alle som har behov for helse- og omsorgstjenester hele døgnet, uavhengig av diagnose og alder. Det er et enormt stort behov for disse plassene.

Det er ikke gitt spesifikke føringer, etter hva jeg har fått med meg, for hvordan fordelingen mellom sykehjemsplasser og omsorgsboliger skal være, noe som i seg selv er en stor diskusjon. Videre er det heller ikke gitt føringer for hvor stor andel det skal være av nye plasser, og hva som kan gå til oppussing av eksisterende plasser.

Teoretisk sett kan det gis tilskudd kun til oppussing og dermed ikke til nye plasser. Regjeringen har så foreslått at det skal gis investeringstilskudd til 12 000 sykehjemsplasser og omsorgsboliger i perioden 2008–2015.

Fylkesmennene har i alle fylker undersøkt hva behovet for plasser er i årene fram til 2015. De mener at det er behov for 20 000 plasser, herav 12 000 sykehjemsplasser og 8 000 omsorgsboliger.

Ut fra alder fordeler fylkesmennene de 20 000 plassene med 14 000 til personer over 67 år og 6 000 til dem under 67 år. Så er det også et poeng at av de 6 000 som skal til dem under 67 år, er hele 3 000 til mennesker med psykiske lidelser. Allerede i omsorgsmeldingen fra Regjeringen i 2006 ble det påpekt et behov for ca. 2 700 boliger for psykisk syke utover opptrappingsplanen for psykisk helse.

Statens helsetilsyn skrev i sin rapport Tjenestetilbudet til personer med psykiske lidelser fra 2007 at det er «store uløste problemer som skyldes gråsoner og uavklarte ansvarsforhold mellom forvaltningsnivåene. I institusjoner i psykisk helsevern er det et større antall utskrivningsklare pasienter med store tjenestebehov, som kommunene ikke ser seg i stand til å motta».

I den samme rapporten pekes det på at det er dokumentert at et større antall personer med til dels alvorlige psykiske lidelser er bostedsløse. Dermed kan ikke disse nyttiggjøre seg tilbudet de får, eller de får ikke tjenestene de har behov for eller krav på, fordi de rett og slett ikke har bolig.

Nå er opptrappingsplanen for psykisk helse ferdig, men Regjeringen har ikke lagt fram noen plan for videre satsing, slik Kristelig Folkeparti og flere andre partier har etterlyst. De nærmere 3 000 boligene med tilhørende personell som det er behov for, vet vi ikke når vil komme på plass. Dette er spesielt alarmerende når vi ser spriket mellom Regjeringens mål om 12 000 sykehjemsplasser og om-

sorgsboliger og fylkesmennenes reelle behovsvurdering som er på 20 000.

Etter valget har jeg i to skriftlige spørsmål bedt den forrige helse- og omsorgsministeren om å redegjøre for uttalelser i valgkampen om utbyggingstakten framover og antallet boliger. I det første svaret stod det at i Soria Moria II «har vi tydeliggjort at vi vil gi tilskudd til 12 000 sykehjemsplasser og heldøgns omsorgsplasser innen utgangen av 2015 for å sikre nok kapasitet», og i det siste svaret ble det sagt at Regjeringen vil «utvide rammene ytterligere dersom søknadsinngangen fra kommunene tilsier det».

Samtidig, bare for veldig få dager siden, i svar på budsjettspørsmål om investeringstilskuddet for sykehjemsplasser og omsorgsboliger, står det nå at totalrammen på 12 000 omsorgsplasser ikke skal overskrides:

«Med utgangspunkt i regonvise fordelinger skal fylkesmannen vurdere hvilke kommuner og prosjekter som skal prioriteres det enkelte år. Det er utarbeidet en veiledende fylkesvis fordeling av 12 000 omsorgsplasser (både sykehjem og omsorgsboliger) for perioden 2008–2015.»

Videre står det:

«Denne fordelingen skal legges til grunn ved prioriteringen.»

Så står det:

«Ved fordeling av det enkelte års ramme, skal det tas hensyn til at totalrammen på 12 000 omsorgsplasser ikke skal overskrides.»

Disse to svarene står i strid med hverandre, og det er kort tid mellom hvert svar. Det siste svaret er også i strid med klare løfter fra både statsminister og helseminister i valgkampen om at dersom behovet meldte seg for flere plasser, skulle taket for antall plasser utvides. Jeg imøteser statsrådets oppklaring her.

Høsten 2007 inngikk Kristelig Folkeparti, Venstre og regjeringspartiene en avtale om å styrke eldreomsorgen. Avtalen omhandlet videre dimensjonering av tjenestetilbudet, der behov for bygging av omsorgsboliger og sykehjem årlig skal vurderes i forbindelse med hvert års statsbudsjett. Vurderingene skal bl.a. bygge på omfanget av søknader om investeringstilskudd til Husbanken.

I 2008 ble det i budsjettet gitt tilskudd til bygging av 1 000 sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Men det kom inn søknader om bygging av over 5 000 til Husbanken i 2008. I 2009 har Regjeringen økt utbyggingstakten fra 1 000 plasser, som var vedtatt i budsjettet, til 2 500, en økning på 1 500 plasser som følge av tiltakspakken i forbindelse med finanskrisen.

Dette er langt fra nok. Mange eldre som trenger sykehjemsplass, må vente svært lenge. Terskelen er blitt høy for å få en sykehjemsplass. Det føres ingen statistikk over hvor mange som venter på sykehjemsplass eller omsorgsbolig. Terskelen for sykehjemsplass må etter min mening være forsvarlig, og det bør og må føres ventelister over hvor mange som er godkjent for sykehjemsplass, slik at dimensjoneringen faktisk også blir riktig.

Senest i dag leser vi i flere aviser om rapporten «Framtidas omsorgsbilde» som Senter for omsorgsforskning – Sør har laget for Helse- og omsorgsdepartementet. Den

sier at 24 pst. av kommunene planlegger å kutte i antall sykehjemsplasser fram mot 2015. Bare 13 pst. av kommunene planlegger å øke antall sykehjemsplasser vesentlig. Trenden ser videre ut til å bli at kommunene heller vil bygge omsorgsboliger enn sykehjemsplasser. Det legges vekt på at omsorgsboliger er vesentlig billigere enn sykehjem, ikke minst i driftskostnader. Vi vet også i dag at det faglige innholdet i en omsorgsbolig er langt dårligere.

En av forskerne bak rapporten sier at «mange vil foretrekke, og trenge, sykehjemsplass når de blir svært skrøpelige». Han sier videre: «Vi er redd for at behovet for institusjonsplasser er undervurdert og at dette gjør at terskelen for å få en sykehjemsplass blir for høy.» Dette er ikke minst fordi eldre omsorgsboliger i stor grad må klare seg selv.

Mitt spørsmål er: Vil statsråden øke den totale rammen, slik det var sagt i valgkampen og i skriftlig svar fra forrige helseminister, slik at behovet for sykehjemsplasser og omsorgsboliger dekkes?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [11:43:46]:

Jeg er glad for at representanten Dāvøy tar opp dette viktige spørsmålet. Vi har over lengre tid vært opptatt av å bygge opp og sikre en god og verdig omsorg for alle. Dette gir oss en god anledning til å debattere et område som lenge har vært et satsingsfelt for regjeringspartiene.

Vi har vist at vi kan levere. Med Handlingsplan for eldreomsorgen som ble lagt frem for Stortinget i 1997, ble sykehjemmene i Norge fornyet og modernisert. Det ble den gangen gitt tilskudd til bygging og modernisering av om lag 19 000 sykehjemsplasser og om lag 20 000 omsorgsboliger, som dermed tilfredsstilte kravene til kvalitet, tilgjengelighet, arbeidsmiljø og brannforskrifter. Dagens investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger viderefører denne utviklingen. Regjeringen vil sikre full sykehjemsdekning innen 2015 ved at alle som trenger sykehjemsplass eller omsorgsbolig, skal få det.

I forrige stortingsperiode satte Regjeringen som mål at vi skulle få på plass 10 000 nye årsverk fra nivået i 2004 til utgangen av 2009. Dette målet har vi overoppfyllt.

Dagens investeringstilskudd ble iverksatt våren 2008. Tilskuddet skal stimulere kommunene til å fornye og øke tilbudet om sykehjemsplasser og omsorgsboliger for personer med behov for heldøgns helse- og sosialtjenester, uavhengig av alder, diagnose eller funksjonshemming. Regjeringens mål er å gi tilsagn til å bygge eller modernisere 12 000 nye heldøgns omsorgsplasser i perioden 2008–2015. Dette er også i tråd med avtalen som en inngått mellom regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre.

I 2007 rapporterte fylkesmennene for første gang om behovet for nye sykehjem og omsorgsboliger til heldøgns-tjeneste. Behovet for utskifting og modernisering ble også rapportert. Kartleggingen viste at det var behov for rundt 20 000 nye omsorgsplasser innen 2015. Disse vurderingene ble lagt til grunn da vi fastslo målet om tilsagn til 12 000 omsorgsplasser innen utgangen av 2015, og dersom søknadstilgangen og behovene i kommunene tilsier det, vil vi vurdere å utvide rammene for ordningen.

Foreløpig viser søknadsmengden til Husbanken at innfasingen er i takt med kommunenes behov. Regjeringen har lagt til grunn at det kan gis tilsagn til 6 000 omsorgsplasser i 2008, 2009 og 2010. Frem til midten av oktober var det kommet søknader om rundt 6 400 omsorgsplasser. Vi vet av erfaring at en del søknader kan falle fra i behandlingsprosessen. Det kan skyldes at de ikke tilfredsstiller kravene i ordningen, eller fordi byggestart ligger for langt frem i tid. Bare som et svar på forholdet mellom sykehjemsplasser og omsorgsplasser, så viser søknadene at det er et flertall for sykehjemsplasser fremfor omsorgsboliger.

Med investeringstilskuddet har Regjeringen lagt mulighetene til rette for en jevn og god utbygging i kommunene. Responsen tyder på at kommunene prioriterer å bygge heldøgns omsorgsplasser. Vi følger nøye med på søknadene som kommer inn. Rammene for ordningen og innfasing av denne vil bli vurdert fortløpende.

I de neste 10–15 årene vil veksten i antall mennesker over 80 år holde seg stabil, men fra 2025 vil økningen være betydelig. Det betyr at vi må utnytte den stabile perioden vi nå er inne i, til å bygge ut tjenestetilbudet gradvis, slik at vi er forberedt når antall pleietrengende eldre øker.

Investeringstilskuddet er et langsiktig tiltak. Det skal gi kommunene rom til å planlegge og mulighet for å iverksette bygging når behovet tilsier det. Det er ressurskrevende for kommunene å drive heldøgns omsorgstilbud av høy kvalitet. Derfor krever disse tjenestene langsiktig planlegging som tar hensyn til befolkningsutviklingen, geografisk plassering og innholdet i tjenestetilbudet.

Det er kommunene selv som avgjør om de ønsker å satse på sykehjemsplasser eller omsorgsboliger når de søker om investeringstilskudd. Regjeringens utgangspunkt er at det lønner seg å investere i godt tilrettelagte bygninger og tilbud, og at dette må være et viktig satsingsområde for kommunene.

Det er et krav i investeringsordningen at modernisering og utbygging skal være spesielt tilrettelagt for beboere med demens og kognitiv svikt. Dette er også i tråd med Demensplan 2015. Dersom omsorgsplassene er tilrettelagt for mennesker med demens, vil de samtidig være godt tilrettelagt også for andre brukergrupper.

Regjeringen er svært opptatt av kapasiteten og kvaliteten i omsorgstjenesten. Vi har vist at vi kan nå de målene vi setter oss. I den nye regjeringsplattformen har vi tydelige mål for årsverksvekst, investeringer, kompetanse, forskning, rettigheter og kultur i eldreomsorgen.

Vi skal sikre full sykehjemsdekning innen 2015 ved at alle som trenger sykehjemsplass eller omsorgsbolig, skal få dette. Vi vil gi tilskudd til 12 000 sykehjemsplasser og heldøgns omsorgsplasser innen utgangen av 2015 for å sikre nok kapasitet, og vi vil utvide rammen ytterligere dersom søknadsinngangen fra kommunene tilsier det. Jeg følger utviklingen nøye og vil gjøre vurderinger ut fra søknadstilgang og behov.

Laila Dāvøy (KrF) [11:50:06]: Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg oppfatter at statsråden helt klart sier at man skal utvide rammen for de 12 000 plassene dersom det blir behov

for det, slik at valgloftet om at alle skal få en plass når de trenger det, blir oppfylt. Jeg er veldig glad for den klare presiseringen og anser det slik at om det ikke er skrivefeil, må det iallfall være en eller annen kommunikasjonssvikt når jeg bare for få dager siden fikk helt klar beskjed om at totalrammen på 12 000 omsorgsplasser ikke skulle overskrides. Om det er finansministeren som har skrevet dette – i og med at det kommer via Finansdepartementet – eller om det har vært en annen kommunikasjonssvikt, vet ikke jeg. Men jeg ble veldig, veldig bekymret. Vi har mange svært syke eldre som i dag har behov for plass.

Det er litt pussig at de 20 000 plassene som fylkesmennene helt klart sier vi har behov for, er blitt til 12 000 plasser, og helseministeren sier at de behovene faktisk også ble lagt til grunn, så havner man likevel ned på 12 000. Jeg skal ikke gå mer inn på det, annet enn at det i høringen i komiteen i går var organisasjoner som jobber innenfor eldreomsorgen, som påpeker at behovet på 12 000 nok blir for lavt – men nok om det. Vi får de plassene vi trenger, og det er jeg glad for.

Når det gjelder demente, som statsråden også var inne på, er det en stor gruppe. Når man bygger boliger, er jeg helt enig i at det er bra at disse blir tilrettelagt for demente. Men det er et annet punkt som også er viktig. Det er dagtilbud for de demente. Det er et enormt behov for dagtilbud. Tidligere har jeg forstått det slik at Regjeringen i forbindelse med endringer i lov om kommunehelsetjenester og sosialtjenesteloven – altså oppfølgingen av Berntutvalget, som jo har blitt skjøvet på i flere år – vil vurdere å lovfeste dagtilbud for demente. Jeg kunne tenkt meg at statsråden sa noe om framdriften i den saken, som jo skulle komme, etter det jeg husker, i 2007. Nå skriver vi 2009, og vi er usikre på når dette tiltaket kommer, eller når loven kommer til Stortinget med forslag til ulike løsninger og ulike endringer.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [11:53:12]: Når det gjelder det siste spørsmålet, om lovfesting av dagtilbud for demente, må jeg be om å få komme tilbake til den saken og få undersøkt nærmere hvor det ligger.

Når det gjelder selve saken som er tatt opp her i interpellasjonen, skal det være helt klart at det overordnede målet vårt er at vi skal sikre full sykehjemsdekning innen 2015. Sykehjemsplass eller omsorgsbolig – at det skal være et heldøgnsstilbud, er det det egentlig dreier seg om.

Så må jeg jo også si, som helt sikkert representanten Dāvøy har sett, at det er mange typer kommunale tilbud, som er innrettet på noe ulikt vis, og det som går igjen, er at de aller fleste ønsker å bo hjemme så lenge som mulig, enten hjemme i sin egen bolig eller hjemme i en omsorgsbolig. Derfor er det viktig at vi følger kommunene og kommunenes utbyggingstakt veldig nøye, og i hvert fall frem til nå kan det tyde på at det måltallet det er lagt opp til, 12 000, er i samsvar med det som også kommunene ser behov for. Når det gjelder fylkesmennenes vurdering, kjenner jeg ikke helt grunnlaget for tallet 20 000, hvordan man har gått til bunns i det, men man har helt sikkert kommet frem til måltallet ut fra befolkningstall og

fremskrivninger i forhold til det. Her er det viktig å se hva kommunene regner som behovet, ta det år for år, og så vil vi gjøre vurderinger dersom det skulle være behov utover det som ligger i de årlige tallene. Det er det som står veldig klart også i vår regjeringsplattform, og det vil vi komme jevnlig tilbake til i forbindelse med de årlige budsjettproposisjonene.

Tore Hagebakken (A) [11:55:36]: Vi rød-grønne satses sterkt på å bygge ut tjenester i tråd med behovene og styrke kvaliteten på våre felles velferdsordninger. Helt sentralt i den satsingen står sjølsagt eldreomsorgen, ja sjølsagt hele omsorgen til alle som trenger det.

Laila Dāvøy understreker at hun nå var beroliget av statsråden, og jeg håper at mitt innlegg kan ha en supplerende beroligende effekt. Ellers vil jeg si at det i sin alminnelighet er grunn til å være beroliget nå som de rød-grønne styrer!

Vi skal sikre full sykehjemsdekning innen utgangen av 2015, og alle som trenger sykehjemsplass eller heldøgnsbemannet omsorgsbolig, skal få det. Samtidig som vi bygger ut og moderniserer, skal den hjemmebaserte omsorgen styrkes, slik at flere eldre gis anledning til å bo i sitt eget hjem.

Regjeringsplattformen levner ingen tvil. Vi skal bidra med tilskudd og frie inntekter overfor kommunene, slik at det blir nok kapasitet på tjenester. Som statsråden vil jeg understreke at vi sjølsagt utvider utover 12 000 heldøgns-plasser dersom søknadsinngangen fra kommunene tilsier det. 12 000 er m.a.o. å betrakte som et foreløpig tall, jeg tror jeg vil si det slik, men det er mye klokskap i å ha et slikt tall, ikke minst med tanke på å sikre et likeverdig tilbud over hele landet. For det kan være et nyttig tall å ha med tanke på en noenlunde rettferdig fordeling geografisk av tilsagnet nå i den første fasen av satsingsperioden.

Vi skal støtte kommunene slik at de blir i stand til å møte økningen i antall omsorgstrengende med tilstrekkelig bygningsmasse av god kvalitet. Jeg synes vi sammen med kommunene har kommet langt etter at investeringstilskuddet ble etablert i 2008, slik statsråden også redegjorde nærmere for. Statlig tilsagn om tilskudd til 6 000 plasser, inkludert rammene for neste år, harmonerer godt med utbyggingstakten kommunene legger opp til. Tilskuddene gis både til oppføring, kjøp, ombygging og utbedring.

Det er riktig som Laila Dāvøy sa, at det ikke er gitt spesifikke føringer om fordeling av sykehjemsplasser og omsorgsboliger. De spesifikke vurderinger som trengs her, hører hjemme i kommunene. Jeg har stor tillit til at kommunene vet hva som tjener sine innbyggere best. Det er mange gode løsninger å se rundt om i landet og mange vel gjennomtenkte planer for bygging og drift, som nettopp understøtter den rød-grønne regjeringens mål om en eldreomsorg som sikrer de eldre et verdig liv, valgmuligheter, respekt og privatliv. De beste tjenestene er ofte best fordi de er tilpasset lokale forhold.

Her fra Stortinget skal vi legge til rette for at kommunene skal kunne gjøre jobben sin godt, ikke detaljstyre dem om hva slags løsning som gjelder. Kommunene sitter dessuten definitivt nærmest til å kunne vite hvordan de

økonomiske og personellmessige ressurser brukes best i sin kommune, og hvilke utbygginger det er riktig å foreta.

Omsorgsnivået må være best mulig tilpasset den enkelte. Det er også et hensyn at brukeren ikke skal passiviseres. Hvor og hvordan folk bor og mottar tjenester, påvirker sjølsagt opplevelsen av sjølstendighet, normalitet og verdighet for hver enkelt bruker. Utbygging av heldøgnsbemannede omsorgsboliger som alternativ til sykehjem er i mange sammenhenger nettopp et uttrykk for kommunenes oppfølging av mange av våre nasjonale politiske mål på dette området.

Det er mange som i dag lever med sykdommer og handikap, og som er avhengig av omfattende tilbud fra det offentlige, men som likevel ønsker å bo i egen bolig, som også en omsorgsbolig er. De ser på muligheten for privatliv med besøk av familie og venner, kanskje med overnatting, som en vesentlig del av sin egen styring av hverdagen. Samtidig vil jeg sjølsagt understreke viktigheten av å ha sykehjems plasser nok for dem som er avhengig av nettopp et slikt tilbud.

En undersøkelse som NIBR har foretatt, og som er omtalt i omsorgsmeldinga, viser at bare 6 pst. av framtidige eldre ønsker å flytte på sykehjem. Fire av ti seniorer ønsker seg et kommunalt omsorgstilbud, og over halvparten foretrekker private tilrettelagte boliger.

Det aller viktigste i eldreomsorgen er å gi gode tjenester, hensynta brukernes ønsker og sikre nok bemanning uavhengig av boform. Og her vil vi stille opp overfor dem som har ansvar for å gi tilbudet, altså kommunene, både med tilskudd til det antallet enheter som trengs, og gjennom en betydelig vekst i de kommunale frie inntekter.

Det er sjølsagt forskjell på et heldøgns tilbud i omsorgsboliger og sykehjem. Brukerne kan få samme type tjenester, men utøvelse og rutiner er forskjellig. I heldøgnsbemannede omsorgsboliger organiseres tjenesten i henhold til enkeltvedtak brukerne har fått, slik loven krever. Det vil si at innholdet er godt beskrevet.

Jeg vil til slutt si at det er positivt at en del kommuner nå har begynt å gjøre enkeltvedtak knyttet til innhold i tjenesten også ved sykehjem. Det bidrar til å sikre brukernes rettigheter bedre.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [12:01:08]: Staten anbefaler at vi har en sykehjems plass til hver fjerde eldre over 80 år, altså en dekningsgrad på 25 pst. Og det er ingen tvil om at økningen i antall eldre framover vil gi kommunene massive oppgaver. I dag er det 630 000 eldre over 67 år, og dette kan øke til så mye som 1,4 millioner i 2050.

Vi har allerede en underdekning på sykehjems plasser i dag, og kommunene nedlegger og avhjemler sykehjems plasser over hele landet. Det foregår altså en storstilt privatisering av omsorgsarenaen med en medfølgende reduksjon av kvaliteten og omfanget på pleie- og omsorgstilbudet til de syke gamle.

De aller fleste kommuner satser på omsorgsboliger framfor sykehjems plasser, og hele 24 pst. av kommunene vil redusere antallet institusjons plasser. Når Regjeringen snakker om 12 000 sykehjems plasser og heldøgns omsorgsplasser innen 2015, frykter Fremskrittspartiet at vi

igjen får en massiv satsing på omsorgsboliger framfor sykehjems plasser, spesielt i de små kommunene med under 20 000 innbyggere.

Kommunene er oppfordret til å utarbeide planer for å møte omsorgsutfordringene i framtiden. Senter for omsorgsforskning – Sør har gått gjennom disse planene og avdekket at Fremskrittspartiets frykt er berettiget. Forskerne uttaler at de er bekymret for at takten i sykehjems utbyggingen vil gå ned. De uttrykker også at de er lite imponert over innholdet i mange av planene, som mangler klare konklusjoner, strategier og tiltak. Forskerne uttaler at den demografiske utviklingen tilsier at vi kun har tiden og veien, og at hvis vi somler nå, vil vi få en reell krise om ti år.

Regjeringens løfte om utbygging eller ombygging av 12 000 boenheter fram til 2015 er for svakt i forhold til behovet, slik det også framgår av dagens interpellasjon. Investeringsstilskuddet kommunene får fra staten, har stått stille i flere år, med det resultat at den kommunale finansieringsandelen har økt vesentlig. Når vi kjenner til at kommuneøkonomien aldri har vært så dårlig som i 2008, med negativt netto driftsresultat på landsbasis, så sier det at kommunenes muligheter for medfinansiering er meget begrenset.

Det rigide regelverket rundt investeringsstilskuddet er også et vesentlig hinder for kommuner som på en kreativ måte søker etter muligheter til å løse utfordringene. Offentlig Privat Samarbeid er nærmest umuliggjort. Kommunene presses da til å velge den løsningen som er den minst økonomisk belastende for kommunen, men ikke nødvendigvis den beste i forhold til det tjenestetilbudet som skal ytes. Sett fra kommunenes side framstår omsorgsboliger som en mulighet til å få to sugerør inn i statskassa, både til investeringsstilskudd og til den statlige bostøtteordningen. I tillegg er det den enkelte beboer som selv må betale for bl.a. mat, legetjenester og fysioterapi, noe som fører til lavere driftsutgifter for kommunen.

Noen kommuner har en filosofi om at omsorgsboliger skal kunne være et alternativ til sykehjems plass. Boligene er utformet med såkalt livsløpsstandard, slik at det er mulig å bo der selv om en skulle bli avhengig av rullestol eller f.eks. takheis. Det som er utfordringen med en slik filosofi, er bemanningen. I utgangspunktet skal da bemanningen kunne økes og reduseres i takt med pleiebehovet, noe som er en større utfordring i små kommuner, og som lov og avtaleverk gjerne hindrer. Konsekvensen er at mange sterkt pleietrengende eldre ikke får muligheten til å bo livet ut i omsorgsboligen, slik intensjonen var, men blir overflyttet til et sykehjem gjerne i slutfasen, med de belastninger slike flyttinger er for en gammel, syk person.

Jeg hørte en gang en fagansvarlig for institusjonstjenesten i en kommune her på Østlandet si at kommunen hadde som rettesnor at hvis en pasient på et sykehjem var i live ett år etter innleggelsen, så var vedkommende i utgangspunktet feilplassert. Denne holdningen bunnet i at en sykehjems plass var en større økonomisk belastning for kommunen. For undertegnede og Fremskrittspartiet er en slik holdning helt uakseptabel, og jeg vil utfordre statsråden på om hun er enig i det.

Fremskrittspartiet mener det må bygges langt flere sy-

kehjemsplasser. Investeringsstilskuddet må heves, og det må i tilskuddsordningen ligge incitament som stimulerer til sykehjemsutbygging. Vi har merket oss at KS mener at investeringsstilskuddet må økes til 50 pst. Statsråden har selv sagt at Regjeringen vil vurdere tilskuddsordningen. Fremskrittspartiet mener at også private sykehjemsutbyggere må omfattes av tilskuddsordningen. Kommunene bør også få muligheten til å inngå såkalte «sell and lease back»-ordninger.

Fremskrittspartiet håper at vi kan få fjernet taket som begrenser utbyggingen, og at investeringsstilskuddet økes. I det minste bør departementet ta inn over seg at vi har en del pressområder hvor byggekostnadene er høye. Det har de forstått i Kunnskapsdepartementet, hvor de yter 20 pst. mer i tilskudd til noen definerte områder ved bygging av studentboliger. Den samme forståelsen har en tydeligvis ikke i Helsedepartementet, hvor statssekretæren kritiserer Stavanger kommune fordi de har en kostnadsramme som ligger over landsgjennomsnittet. Det er rimelig naivt hvis noen tror at alle kan ligge på eller helst under landsgjennomsnittet.

Fremskrittspartiet forventer nå at statsråden tar tak i dette og sikrer tilstrekkelig antall sykehjemsplasser. Vi er ikke så beroliget som andre har gitt uttrykk for her. Vi tror det ikke før vi får se det.

Sonja Irene Sjøli (H) [12:06:06]: Representanten Hagebakken er strålende fornøyd med innsatsen og tilbudet i omsorgssektoren under den rød-grønne regjeringen. Men det er et hav mellom den virkeligheten mange kommuner, fagfolk, brukere og pårørende opplever, og den som framstilles av de rød-grønne. Det er mye bra i omsorgssektoren, men det er også store mangler mange steder i eldreomsorgen i dag. Med veksten i behov i årene framover trengs det et krafttak når det gjelder både antall sykehjemsplasser, omsorgsboliger og også fagfolk.

Høyres mål er at alle skal få et godt og verdig omsorgstilbud av høy kvalitet. Det viktigste er å styrke kvaliteten gjennom økt kompetanse, flere leger, flere sykepleiere og flere omsorgsarbeidere. Det må også bygges flere sykehjem og omsorgsboliger.

Regjeringen er jo veldig opptatt av å slå seg på brystet og skryte av flere ansatte i pleie- og omsorgssektoren, og statsministeren var høyt på banen i valgkampen og lovte et løft for eldreomsorgen. Nå viser det seg at det de foreslår når det gjelder flere ansatte, ikke innebærer noen reell forbedring, men en videreføring av status quo. For Høyre er ikke god eldreomsorg bare spørsmål om kvantitet, men også om å sikre god kvalitet.

Høyre fremmet et forslag i Stortinget i fjor om at det må utarbeides en ny, forpliktende handlingsplan for omsorgstjenesten, med konkrete mål for bygging av flere plasser i sykehjem og omsorgsboliger, med øremerkede midler og statlige tilskudd. Dette vil gi bedre tilbud på kort sikt, og samtidig ruste oss for økte behov i framtiden. Men dette stemte regjeringspartiene ned. De ville bare se på behovet fra år til år. Det er lite forutsigbart for kommunene og for sektoren.

Høyre mener at helse- og omsorgstjenesten i kommu-

nene må få en større andel av ressursene i helsetjenesten. De må rustes opp med bedre medisinsk utstyr og flere fagfolk, både leger og sykepleiere og omsorgsarbeidere. Det er ikke bare nok å få flere senger. De som ligger i disse sengene, skal jo også pleies, og det er en tjeneste som må være av høy kvalitet. Vi må rekruttere flere sykepleiere, som kan sikre et bedre medisinsk tilbud på sykehjem og i hjemmesykepleien. Høyre ønsker også å innføre en kompetansepott i lønnsoppgjørene som er rettet mot utdanningsgruppene i offentlig sektor, og da spesielt sykepleiere. Vi tror at det er på tide med et lønnsloft for de ansatte med høyere utdanning i offentlig sektor, og vi tror at en kompetansepott vil ha god effekt på kvinnelønn og sikre at offentlig sektor kan rekruttere nok kompetanse, ikke minst innen denne sektoren. Vi mener at dagens strategi for å ansette stadig flere ufaglærte i stillinger som krever fagutdanning, ikke kan fortsette, fordi det går ut over kvaliteten.

Det må også satses mer på forskning og fagutvikling i helse- og omsorgstjenestene for å sikre at kvaliteten i tilbudet blir bedre, og samtidig gjøre det faglig attraktivt å jobbe der. Hvileskjæret i kunnskapssektoren rammer også omsorgstjenesten. Og det holder ikke å øke innsatsen fra nærmest null til nesten ingenting, slik Stoltenberg foreslår. Vi må ta et krafttak også på forskning og kunnskap, og dette har vi fulgt opp i våre alternative budsjett.

Vi vil også styrke legedekningen i sykehjem ved å innføre et tilskudd som sikrer at leger ved sykehjem tjener like mye som leger på sykehus. Dette har vi foreslått i Stortinget, og det er blitt nedstemt. Men vi tror det ville sikre at det også ville bli attraktivt for leger å jobbe i sykehjem. Vi vet jo at eldre har fem–seks aktive diagnoser. Med andre ord: De trenger god behandling og pleie.

Vi vil også investere mer i de over 30 pst. ufaglærte i omsorgssektoren, som gjør en formidabel innsats, og som står overfor krevende oppgaver. Derfor vil vi gi et kunnskapsløft for økt kompetanse, slik at brukerne får et bedre tilbud. Det har vi foreslått flere ganger i Stortinget – og hatt inndekning i våre budsjetter – men det er blitt nedstemt.

Det er mange som har snakket om flere plasser i sykehjem og omsorgsboliger, og det er jeg enig i, det trengs. Men vi må også sikre at vi har kvalifisert personell – leger, sykepleiere og omsorgsarbeidere – til å jobbe i sektoren framover. Og da må vi satse på enda flere når det gjelder utdanning og kompetanseløft, enn det som gjøres i dag.

Borghild Tenden (V) [12:11:27]: Jeg vil innledningsvis berømme interpellanten for å ta opp dette viktige temaet.

Når Venstre valgte å bli med på eldreforliket, var det for å få til en rekke tiltak for å bedre innhold, kvalitet og kapasitet i eldreomsorgen, og i forventning om at et forlik ville gi et langsiktig og mer forutsigbart løft.

Utfordringene i eldreomsorgen er store og omfattende, både når det gjelder hender, kompetanse, kvalitet og sykehjemsplasser. Derfor er vi glad for at avtalen kom på plass. Vi hadde store forventninger til at dette ville bety at Regjeringen forstod alvoret i situasjonen. Det er vi ikke

så sikre på at den gjør. I revidert budsjett i fjor la Venstre inn 600 mill. kr ekstra i sitt alternative budsjett til flere sykehjemsplasser.

Det er flott at interpellanten tar opp forskjellen i estimerte behov og faktiske prioriteringer. For oss var eldreforliket et minstemål, og vi har hele tiden lagt inn forbehold om at dimensjoneringen må være tilstrekkelig. Hvis investeringstilskuddet innrettes slik at det «lønner seg» for kommunene heller å bygge omsorgsplasser enn sykehjemsplasser, er det etter vår mening i strid med den avtalen som ble inngått.

Framtidens omsorg er avhengig av sterkere og større kommuner for å styrke kommunehelsetjenesten, eldreomsorgen og fastlegene. Her tør ikke Regjeringen å ta noen grep.

Venstre har lenge pekt på nødvendigheten av at primærhelsetjenesten må styrkes, samt å unngå at eldre blir kasteballer mellom kommuner og sykehus. Dersom Regjeringen hadde ønsket å få ned antallet eldre som venter på en sykehjemsplass, hadde de opprettet flere forsterkede sykehjem, slik at eldre i større grad kunne behandles i sitt nærmiljø. I dag blir altfor mange pleietrengende eldre liggende for lenge på sykehus etter behandling. Det brukes enorme ressurser på sykehusene, som i stedet kunne vært brukt på sykehjem og gitt eldre en verdigere avslutning på livet.

Regjeringen har heller ingen plan for rekruttering av helsearbeidere. Venstre vil innføre en ordning med ettergivelse av studiegjeld for sykepleiere og hjelpepleiere som vil jobbe i primærhelsetjenesten. Skal vi dekke behovet for arbeidskraft i framtiden, må hver tredje person som går ut av videregående skole, velge helsefag. Vi trenger flere incentiver og gode fagmiljøer for å kunne gi god omsorg. Venstres velferdsreform er mer behandling og mindre byråkrati, mer forebygging og mindre reparering.

Regjeringen har varslet at det skal bygges 12 000 sykehjemsplasser eller omsorgsboliger med heldøgns pleie-tilbud fram til 2015. Det har flere vært inne på i dag. I St.meld. nr. 25 for 2006–2007 beskriver Regjeringen selv imidlertid at behovet er 60 000 nye plasser fram til 2030. Regjeringen har dermed dimensjonert færre plasser enn behovet den selv beskriver framover mot 2030. Antallet personer med demens i Norge vil i de kommende 40 årene øke med over 1 500 pr. år. I år skal 157 mill. kr ekstra gi 1 500 flere sykehjems- og omsorgsplasser. På sikt trenger vi 60 000 flere ansatte og 2 milliarder kr mer i året for å møte det store antall pleietrengende eldre de neste 20 årene. Slik Venstre ser det, er det Regjeringens ansvar at dette blir gjort.

Wenche Olsen (A) [12:15:18]: Jeg er enig med representanten Dāvøy i at det er viktig å bygge ut sykehjem og omsorgsplasser, og jeg er glad for at det er bred politisk enighet om at det er en prioritert oppgave. Derfor synes jeg det kanskje var litt unødvendig av Kristelig Folkeparti å forsøke å skape et inntrykk av at det ikke satses stort på utbygging av heldøgns omsorgsplasser. Men det var godt å høre hvor raskt representanten Dāvøy ble beroliget.

Når Regjeringen nå legger opp til å bygge 2 500 nye

omsorgsplasser i 2010, er det en stor satsing, og jeg er sikker på at kommunene vil følge opp. Jeg synes også det er bra at Regjeringen sier at søknadsinngangen vil bli fulgt nøye, og Regjeringen vil løpende gjøre en vurdering av rammen som er gitt for ordningen og innfasingen av denne. Med andre ord: Er det behov for mer, vil antallet økes.

Det som jo er ekstra bra, er at Regjeringen ikke bare legger opp til en stor utbygging, men den har også bygd opp en kommuneøkonomi som setter kommunene i stand til å bemanne omsorgsplassene. Regjeringens politiske plattform slår fast målet om at alle som trenger sykehjemsplass eller heldøgns omsorgsplass, skal få det innen 2015, og det står selvfølgelig fast.

Det er ganske utrolig å høre representanten Dāvøy kritisere den store satsingen vi nå har, når hun selv satt i en regjering som sulteføret kommunene og slett ikke inviterte til en storsatsing på utbygging av kommunale helsetjenester. Den sulteføringen bidro til en stagnasjon i kommunene. Den er nå i ferd med å snu, og det har vært en større utbygging i helsesektoren enn vi noen gang har sett.

Det er også interessant å høre Høyres store vilje til å øke nå. Men så vidt jeg vet, har de ikke lagt inn noe mer midler i sine budsjettforslag, og jeg vet heller ikke hvor mye penger de egentlig har, ettersom de synes skattelette er viktigst.

I min hjemkommune Halden har vi nytt godt av de tilskuddene Stoltenberg-regjeringen har gitt, og vi har bygd både sykehjem for demente og omsorgsboliger til flere forskjellige grupper brukere. Det nybygde sykehjemmet har gitt 43 plasser for demente, men ikke minst et godt dagtilbud for hjemmeboende demente. Uten tilskuddsordning og en økning i kommuneøkonomien ville det ikke vært mulig. Det framkommer fra Husbanken at det i løpet av 2009 vil bli gitt tilsagn til ca. 2 200 enheter. Ved utgangen av juni var hovedtyngden av disse sykehjemsplasser. Langt de fleste av sykehjemsplassene var til demente, som jo er et prioritert område. Det viser at vi har kommuner som følger opp nasjonale føringer.

At Regjeringen nå legger opp til at kommunene kan få tilskudd til både sykehjem og omsorgsplasser, gir den enkelte kommune en mulighet til å vurdere hva kommunen har behov for.

Omsorgsboliger har etter hvert blitt et begrep som brukes forskjellig, men det Regjeringen beskriver, er heldøgns omsorgsplasser. Det er mange brukere som ønsker å bruke de mulighetene som en omsorgsbolig gir, til å få en egen leilighet, men samtidig ønsker de tryggheten ved at det er noen der når de har behov for det. Det er viktig å ta vare på den muligheten.

Vi i Arbeiderpartiet er opptatt av at folk skal ha valgmuligheter og tilrettelagte tilbud for den enkelte, samtidig som det er viktig at når pleiebehovet blir endret slik at omsorgsbolig ikke lenger er et alternativ, er det mulighet for å få en sykehjemsplass.

Brukerne av sykehjem og omsorgsboliger bor ute i kommunene, og de får sine tjenester fra kommunene. Derfor synes jeg det er riktig at kommunene, som kjenner behovet, har mulighet til å søke tilskudd om forskjellige plasser. Samtidig er det viktig å ha med seg at mange ønsker å

bo hjemme og få hjemmebaserte tjenester. Det må vi også ivareta. Vi ser nå at ny teknologi framover vil gi flere som ønsker det, mulighet til å bo lenger hjemme.

Nå er det jo ikke bare plassene som skal bygges. De skal jo ha bemanning og gode tilbud. Derfor må vi gå et steg av gangen og bygge ut i et tempo som kommunene kan følge. Derfor er det viktig å ha en god dialog med kommunene, som er de som eier og driver sykehjem og omsorgsplasser i dette landet.

Laila Dāvøy (KrF) [12:20:20]: Jeg kunne raskt gått inn i en polemikk med forrige taler, hvilket jeg ikke skal gjøre. Jeg vil bare slå fast at Bondevik II-regjeringen fullførte den forrige eldreplanen – og det er vi stolte av – som også gikk på å bygge et visst antall boliger og ikke minst eneromsdekning.

Det vi diskuterer i dag, er boliger og ikke kvalitet. Like fullt er jeg veldig enig med representanten fra Høyre i at kvaliteten i eldreomsorgen – som også Venstre var inne på – er utrolig viktig. I dag har jeg ikke fokus på det, men jeg kan love at vi skal komme tilbake med fokus på innhold og kvalitet i en annen sammenheng.

Hva er så behovet? Jeg føler at det er høyst usikkert, og jeg er redd Regjeringen bommer på akkurat det målet. Samtidig er det riktig at jeg er beroliget, men jeg er beroliget ut fra at statsråden så klart har tatt avstand fra det svaret jeg fikk fra Finansdepartementet, at vi hadde et tak på 12 000. Det aller viktigste er at hvert enkelt menneske som har behov for en sykehjemsplass – som har vært mitt anliggende her i dag – får det, og jeg velger å stole på at statsråden mener dette seriøst. Hun har sagt det flere ganger i dag.

Samtidig: Hvorfor tror jeg at Regjeringen bommer på målet? Jo, jeg tror at vi vil måtte bygge langt flere sykehjemsplasser enn det som er tilfellet. Rapporten som vi har fått på bordet i dag, sier at kommunene kutter. Rapporten sier at sannsynligvis er behovet for plasser undervurdert. Kommunene skjærer nå i tilbudet sitt, det vet vi. Noe av det mest alvorlige som vi også får høre om fra mange utenforstående organisasjoner, utenfor eldreomsorg, er at kommunene bygger om til omsorgsplasser, eller kanskje bygger bare omsorgsplasser. En omsorgsplass er ikke en sykehjemsplass. Problemet med omsorgsboliger er at mange av disse, kanskje de aller fleste, ikke har legedekning og ikke har de samme krav til bemanning. Det er helt andre regler knyttet til det, men selvsagt: De som ønsker å være der og bo der, skal få lov til det. Men svært mange pårørende, og også klienter, sier at de ville mye heller hatt en sykehjemsplass, for med det føler de seg tryggere. Så alle som har behov for en sykehjemsplass, skal få det. Flott!

Også de andre gruppene må få boliger. Vi har psykisk syke, vi har ruspasienter, vi har psykisk utviklingshemmede som står i lange boligkøer i dag.

Når det gjelder skrytet om de 10 000 hendene, skal vi ikke glemme at de 10 000 hendene skal gå til alle grupper, slik vi nå sier at 12 000 omsorgsboliger skal gå til alle grupper. Vi vet at av de 10 000 hendene gikk over halvparten av dem ikke til de sykeste eldre. Mitt anliggende i dag er de sykeste eldre, slik det også har vært tidligere. Det kommer det også til å bli flere ganger.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:23:45]:

Jeg har lyst til å kommentere litt og begynner med representanten Gåsvatn, som snakket om underdekningen på sykehjemsplasser. Det er helt klart at når vi sier at vi skal jobbe frem mot 2015 for at alle som trenger en sykehjemsplass eller en omsorgsbolig, skal få det, er det nettopp fordi det er for få av dem i dag. Dette er noe vi skal gjøre i nært samarbeid med kommunene.

Jeg har også lyst til å understreke at det faktisk er veldig mange som ønsker å bo i omsorgsbolig og bo der lengst mulig. Mange kommuner har innrettet nettopp omsorgsboligtilbudet sitt litt forsterket, med fellesarealer, gjerne kombinert med samlokalisering med hjemmesykepleien osv. for å kunne ha et tilbud hvis de eldre skulle bli syke, slik at de kan bo der, i sin egen bolig, så lenge som mulig, eller de ønsker å bo hjemme i den boligen de har hatt i lengre tid av livet sitt.

Representanten Sjøli tar opp dette med antall årsverk. Jeg er helt enig i at det er viktig å fokusere på bemanning og rekruttering. Det er det mange som har vært inne på. Dette er utrolig viktig. Her tror jeg vi alle kommer til å ha en kjempeutfordring fremover, for det er ikke slik at hvis du går inn i en ungdomsskoleklasse i dag, står elevene i kø for å jobbe i omsorgssektoren. Her påhviler det oss derfor et stort ansvar både for å fortelle om alt som er bra i omsorgssektoren og eldresektoren og synliggjøre det, og for å gjøre det attraktivt å jobbe der. Her kan jeg forsikre om at vi kommer til å se til alle de kommuner og alle de steder i landet hvor man gjør en god jobb på rekruttering, for å kunne kopiere det til andre deler av landet og andre kommuner. Jeg var nettopp i Tromsø og så på et prosjekt med å rekruttere fagarbeidere. De har gjort det på en glimrende måte, det er en kjempegod modell som mange andre kan kopiere.

Når det gjelder å få nok leger inn i omsorgssektoren, er det også en stor utfordring.

Så har jeg lyst til å si til representanten Tenden at den avtalen som ble inngått i omsorgssektoren om verdighetsgaranti, som går på kompetanse, som går på dimensjonering, som går på aktiv omsorg – omsorgsplanen – følger vi nøye. Det er en meget god avtale som jeg skal love at vi skal følge opp på alle de punktene, når det gjelder kompetanse, bemanning osv. En ting til: Når det gjelder forskning på denne sektoren, er den mye mindre enn den er i mange andre deler av spesialisthelsetjenesten. Det er noe vi må gjøre mer av for å gjøre det attraktivt å være også i denne sektoren.

Presidenten: Da er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Sak n r. 3 [12:26:43]

Referat

1. (119) Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget (Dokument nr. 3:1)

2. (120) Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper for 2008 (Dokument nr. 3:2)
3. (121) Riksrevisjonens undersøkelse av økonomistyring i helseforetakene (Dokument nr. 3:3)
4. (122) Statsrådsprotokollene for tidsrommet 1. januar til 30. juni 2009
Enst.: Nr. 1–4 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
5. (123) Innberetning fra valgkomiteen om oppnevning av varamedlemmer for utenriks- og forsvarskomiteens medlemmer av Europautvalget (Innberetning 3)
Enst.: Vedlegges protokollen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.
Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.28.
